

VANHEMPIEN KOKEMUKSIA
OMASTA KASVATTAJUUDESTAAN
JA
YHTEISTYÖSTÄ PÄIVÄHOIDON KANSSA

Jenni Jurvanen, Heidi Ruokonen
& Laura Salkosalo
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
+ lastentarhanopettajan
kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Jenni Jurvanen, Heidi Ruokonen & Laura Salkosalo. Vanhempien kokemuksia omasta kasvattajuudestaan ja yhteistyöstä päivähoidon kanssa. Pieksämäki, kevät 2013, 59 s., 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali-alan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa Pieksämäen päivähoidon piirissä olevien nykyperheiden vanhemmuuteen liittyviä haasteita ja tuen tarpeita kasvattajana. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kokevatko vanhemmat yhteistyön päiväkotien henkilökunnan kanssa muuttuneen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja kasvatuskumppanuuden myötä. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää yleisesti hyödyksi Pieksämäen kaupungin päiväkodeissa, esimerkiksi uuden toimintakauden sisältöjä suunniteltaessa.

Opinnäytetyön pohja oli kvantitatiivinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvilta 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmilta kyselynä. Kyselylomakkeita jaettiin 124 vanhemmalle, lomakkeita palautui 41 kappaletta. Kyselylomakkeen strukturoidut kysymykset analysoitiin SPSS-tilasto-ohjelmalla ja avointen kysymysten tulkintaan käytettiin laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysia. Tutkimustulosten perusteella määritimme 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien käyttämiä kasvatusten menetelmiä ja vanhempien kokemia tuen tarpeita.

Tutkimuksemme tulosten mukaan vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä yhteistyöhön päivähoidon henkilökunnan kanssa. Vanhemmat saivat eniten voimavaroja lapsista, puolisostaan ja harrastuksista. Voimavaroja vähensivät eniten perheen taloustilanne, vuorotyö sekä lasten uhmakkuus. Eniten vanhemmat kokivat haasteita lapsen uhmakkuuden, tottelemattomuuden ja kiusaamisen kanssa. Perheiden käytetyin seuraamuskeino oli toruminen ja kieltäminen, myös tietokonekieltoa käytettiin melko usein. Tulosten mukaan ruumiillista rangaistusta käytettiin edelleen jonkin verran.

Asiasanat: varhaiskasvatus, vanhemmuus, tuen tarpeet, varhaiskasvatussuunnitelma, kasvatuskumppanuus, kvalitatiivinen tutkimus, kvantitatiivinen tutkimus, kyselylomake

Säilytyspaikka: Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikön kirjasto

ABSTRACT

Jenni Jurvanen, Heidi Ruokonen & Laura Salkosalo. Parents' experiences about themselves as an educator and co-operation with day care. 59 p., 1 appendix. Language: Finnish. Pieksämäki, spring 2013. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services + A kindergarten teacher qualification.

The aim of the study was to investigate the methods of parental education in modern families and a need for support as a parent. The aim was also to investigate the parental experiences of the co-operation between the parents and the staff of the kindergarten through the Curriculum Guidelines on Early Childhood Education and Care and the educational partnership. The kindergartens of the city of the Pieksämäki will also be able to use the results of the study when planning a new term.

This study was quantitative. The data was obtained from the parents of 3–5-year-old children who are in the municipal kindergarten through a questionnaire. The questionnaires were given to 124 parents of whom 41 filled and returned the questionnaire. The structured questions were analyzed by using SPSS-program. The open questions were analyzed by means of content analysis. The results of the research enabled the determination of the methods of parenting used by the parents of the 3–5-year-old children and determination of the need for the support experienced.

According to the study the parents were mainly pleased with the co-operation with the staff of the kindergarten. As for the results, the parents got the most of the resources from their children, partner and hobbies. The challenging situations to the parents were their child's defiance and children bullying each other. The most used punishment method of the families was forbidding, also the prohibition of the use of the computer was used rather often. According to the study the physical punishment was still used.

Keywords: early childhood education, parenthood, need for support, Curriculum Guidelines on Early Childhood Education and Care, educational partnership, quantitative research, qualitative research, questionnaire

Deposit: Diaconia University of Applied Sciences, Library of the Pieksämäki Unit

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 PÄIVÄHOIDON JA PERHEEN YHTEISTYÖ	7
2.1 Kasvatuskumppanuus ja sen edellytykset	8
2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma	10
2.3 Huolen puheeksi ottaminen	11
2.3.1 Tukipalvelut lapsiperheille	12
2.3.2 Lapsiperheiden palvelut Pieksämäellä	14
3 VANHEMPI KASVATTAJANA	15
3.1 Arjen hallinta lapsiperheissä	15
3.2 Voimavaroja arjessa jaksamiseen	18
3.3 Lapsilähtöinen kasvattaja	20
3.4 Haasteita kasvatuksessa	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
4.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoite	23
4.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimusympäristö	23
4.3 Tutkimusmenetelmät	24
4.4 Aineiston keruu	25
4.5 Aineiston analysointi	26
5 TULOKSET	28
5.1 Esitiedot	28
5.2 Päivähoidon ja perheen yhteistyö	29
5.3 Arjen hallinta ja voimavarat	31
5.4 Kasvatusmenetelmät	34
5.5 Palveluiden käyttö	39
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
7 POHDINTA	44
7.1 Tutkimuksen eettisyys	44
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys	46
7.3 Jatkotutkimusehdotuksia	48
7.4 Opinnäytetyöprosessi	49
LÄHTEET	51

LIITE 1: Kyselylomake	55
-----------------------------	----

1 JOHDANTO

Kasvatusvastuu lapsesta jakautuu tänä päivänä usein lapsen vanhempien ja päivähoiton henkilöstön kesken. Nykyään vanhempien ja päivähoiton henkilöstön väliselle yhteistyölle on monenlaisia käsitteitä, kuten kasvatuskumppanuus ja jaettu kasvatusvastuu. Molempien käsitteiden keskeinen periaate on se, että toimitaan mahdollisimman avoimessa ja luottamuksellisessa yhteistyössä lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Yleisesti ajateltuna päivähoito on vastuussa lapsen päivähoitossa tapahtuvasta kasvatuksesta, mutta päävastuu lapsen kasvatuksesta on kuitenkin vanhemmilla. (Koivunen 2009, 151.)

Tutkimuksemme tavoitteena oli kartoittaa Pieksämäen päivähoiton piirissä olevien perheiden kotikasvatuksen ja päivähoiton henkilöstön kanssa toteutettavan kasvatuskumppanuuden suhdetta. Tutkimuksessa selvitimme, kuinka vanhemmat tukevat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Millaiset tilanteet ovat kasvattajalle haasteellisia ja kokevatko vanhemmat niissä tilanteissa keinottomuutta. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kokevatko vanhemmat yhteistyön päiväkodin henkilöstön kanssa muuttuneen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja kasvatuskumppanuuden myötä.

Opinnäytetyömme aihe on lähtöisin Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksesta. Kiinnostuimme aiheesta, sillä halusimme tuottaa paikallista tietoa varhaiskasvatuksen tilanteesta Pieksämäellä. Halusimme tutkia aihetta, sillä siitä ei ole tehty täysin vastaavia tutkimuksia aikaisemmin Pieksämäellä. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää yleisesti Pieksämäen kaupungin päiväkodeissa hyödyksi, esimerkiksi uuden toimintakauden sisältöjä suunniteltaessa.

2 PÄIVÄHOIDON JA PERHEEN YHTEISTYÖ

Päivähoitopalvelut ovat nykyisin tärkeä osa suomalaisten lapsiperheiden arkea, koska suurin osa lapsista käyttää päivähoiton palveluita ennen kouluikää (Alasuutari 2004, 68). Päivähoiton tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lastenhoito kuuluu myös päivähoiton perustehtäviin, jolloin turvataan lapsen perustarpeet, kuten ravinnon saanti, ulkoilu, riittävä uni sekä turvalliset ihmissuhteet (Koivunen 2009, 12). Tavoitteena on myös päivähoiton henkilöstön ja vanhempien välinen kiinteä ja tavoitteellinen yhteistyö ja kasvatuskumppanuus, jotta yhteinen kasvatustehtävä muodostaisi lapsen kannalta eheän kokonaisuuden. Keskeinen tekijä päivähoitossa on myös henkilöstön vahva varhaiskasvatusosaaminen. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 11.) Päivähoiton tavoitteita ja kehittämistä on tärkeää pohtia avoimesti keskustellen, yhdessä päivähoiton henkilöstön, lasten vanhempien ja lasten kanssa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004b, 73–76).

Lapsella on oikeus saada päivähoitossa ja varhaiskasvatuksessa turvallisia ihmissuhteita, turvattu kasvu ja kehitys, oppiminen sekä ympäristö, jossa lapsi voi leikkiä ja toimia monipuolisesti ja turvallisesti. Päivähoitoon liittyviä oikeuksia määrittelevät esimerkiksi kansalliset säädökset. Lapsen ihmisarvo on keskeisin osa lapsia koskevassa yleissopimuksessa, jossa on neljä yleisperiaatetta; syrjintäkielto, lasten tasa-arvoinen kohtelu, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteiden huomioon ottaminen. Edellä mainitut sopimukset vaikuttavat varhaiskasvatuksen laatuun. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011.)

Varhaiskasvatuksessa keskeisimmät lainsäädännöt ovat laki lasten päivähoitosta, perusopetuslaki, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä sosiaalihuoltolaki. Tärkeitä päivähoitoa koskevia lainsäädäntöjä ovat mm. lastensuojelulaki, yhdenvertaisuuslaki, kuntalaki, laki holhoustoimesta sekä laki yksityisten sosiaalipalveluiden valvonnasta. Päivähoitoa koskevien lakien ja asetusten tarkoituksena on tuoda myös esiin erityisen hoidon ja tuen tarpeessa olevat lapset. Erityistä tukea tarvitseville lapsille tulee turvata yksilöllisen oppimisen ja kasvamisen tukeminen päivähoitossa. (Terveyden ja

hyvinvoinnin laitos 2011.) Päivähoitoa voivat saada kaikki lapset, jotka eivät ole oppivelvollisuusikäisiä. Myös silloin kun erityiset olosuhteet sitä vaativat, eikä lapsen hoitoa ole muulla tavoin pystytty järjestämään, on oppivelvollisuusikäinen lapsi oikeutettu päivähoiton palveluihin. (Laki lasten päivähoidosta 1999/1290.)

2.1 Kasvatuskumppanuus ja sen edellytykset

Suomessa ei ole kovinkaan pitkää perinnettä siitä, kuinka kasvatustehtävät jaetaan vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden kesken. Jaetulla kasvatustehtävällä ja kasvatuskumppanuudella pyritään siihen, että päivähoitossa työntekijät eivät päättäisi yksipuolisesti siitä, miten lapsia päivähoitossa kasvatetaan. (Koivunen 2009, 153.) Esimerkiksi 1970- ja 1980-luvuilla vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistyössä korostettiin työntekijöiden ammatillisuutta ja asiantuntijuutta, kun taas 1990-luvulle tultaessa yhteistyölle oli tyypillistä asiakkaan oma asiantuntemus. Nykyään päivähoiton henkilöstön ja vanhempien välisessä yhteistyössä korostetaan molempien osapuolten yhdenvertaista suhdetta. Viime vuosina on alettu käyttämään käsitettä kasvatuskumppanuus, perheiden kotikasvatuksen tukemisen sijasta. (Poikonen & Lehtipää 2009, 71–72.)

Keskeiset kasvatuskumppanuuskäsitykset liittyvät:

1. lapsen kasvatukseen
2. kasvatusten menetelmiin
3. kasvatuksen arvopäämääriin
4. ympäröivään kasvatuskulttuuriin
5. hyvään ja arvokkaaseen lapsuuteen
6. vanhemmuuden tehtäviin
7. perheen tehtäviin ja
8. yhteistyön kehittämiseen vanhempien ja päivähoitohenkilöstön välillä.

(Poikonen & Lehtipää 2009, 73.)

Toimivaan kasvatuskumppanuuteen edellytetään vastavuoroista, jatkuvaa, avointa ja sitoutunutta yhteistyötä ja vuorovaikutusta vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden kesken. Toimiva kasvatuskumppanuus edellyttää myös, että vanhemmat ja päivähoiton

henkilöstö käyvät päivittäin keskustelua lapsen päivän tapahtumista päivähoitossa ja myös yleisesti lapsen asioista. Toimivaan kasvatuskumppanuuteen liittyy olennaisesti myös päivähoiton henkilöstön ja vanhempien välinen kunnioitus, erilaisten käsitysten ja elämäntapojen kunnioittaminen sekä kokemus siitä, että tulee kuulluksi. (Alasuutari, Hännikäinen, Karila, Nummenmaa & Rasku-Puttonen 2006, 93–94.) Toisiinsa luottaminen on myös oleellisessa asemassa vanhempien ja ammattilaisten välisessä vuorovaikutussuhteessa, sillä luottamus tekee yhteistyön avoimemmaksi (Poikonen & Lehtipää 2009, 85–86). Luottamus syntyy usein vähitellen päivähoiton henkilöstön ja vanhempien välisissä tapaamisissa, jolloin molemmilta osapuolilta vaaditaan taitoa kuunnella ja olla läsnä toisen osapuolen kanssa (Koivunen 2009, 158–159).

Avoimen vuorovaikutussuhteen kautta saadaan oleellista tietoa lapsen päivän kulusta ja merkityksellisistä asioista sekä jaetaan näkemyksiä lapsen kasvusta ja kehityksestä. Toimiva vuorovaikutussuhde tukee ja auttaa vanhempia ja päivähoiton henkilöstöä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi lapsen kasvatuksessa ja hoidossa. (Alasuutari ym. 2006, 91.) Vuorovaikutussuhteessa päivähoiton henkilöstön ja vanhempien välillä tulee huomioida erityisesti vanhemman tietämys omasta lapsestaan (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2013a).

Kaikki vanhemmat eivät välttämättä halua aktiivista ja avointa yhteistyötä päivähoiton henkilöstön kanssa. Joillekin vanhemmille riittää kasvattajien antama päivittäinen nopea ja yleisluonteinen palaute lapsen tuomis- tai hakemistilanteissa. (Koivunen 2009, 152.) Päivähoiton työntekijän ja vanhempien väliset vaikeudet voivat johtua esimerkiksi viestinnän vääristymisestä, virhetulkinnoista tai epäselvyydestä. Viestinnän vääristymisiä ovat esimerkiksi tunteiden liioittelu, vähättely, verukkeiden esittäminen, minäkuvan ja itseluottamuksen pulmat. (Koivunen 2009, 163.) Kasvatuskumppanuuskäsitykset voivat myös olla erilaisia päiväkotityöntekijöiden ja vanhempien välillä, sillä esimerkiksi elämänarvot ja elämänhistoria ovat erilaisia. Se millaisena koemme hyvän vanhemmuuden tai kasvattamisen, juontaa juurensa omista arvostuksistamme ja kokemuksistamme. (Alasuutari ym. 2006, 95.) Kuitenkin kasvatuskumppanuutta toteutettaessa on muistettava se, että vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja vastuu lapsesta. Kasvatuskumppanuussuhteen muodostumiseen vaikuttaa se, millaisiksi vanhemmat ja päivähoiton henkilöstö

ajattelevat oman roolinsa yhteisessä kasvatustehtävässä, painottuuko siinä asiantuntija-, vanhempi- vai kumppanuuskeskeisyys. (Poikonen & Lehtipää 2009, 73.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö, opetushallitus ja eri asiantuntijatahot ovat kehittäneet varhaiskasvatussuunnitelmaa ohjaavan asiakirjan, jonka tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko Suomessa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013c). Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksessa olevan henkilöstön ammatillista tietoisuutta ja osaamista, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatukseen ja moniammatillista yhteistyötä, joilla tuetaan lasta ja perhettä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet muodostavat valtakunnallisesti lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävän kokonaisuuden. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 7.)

Jokaisella kunnalla on mahdollisuudet järjestää varhaiskasvatustalvet perheitä parhaiten palvelevalla tavalla. Koska kunnat ovat erilaisia, on tärkeää, että jokainen kunta tekee omat kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmansa. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 43.)

Kuntakohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee näkyä:

1. varhaiskasvatustalveluiden tuottamistavat ja toimintamuodot
2. tukitalveluiden järjestämistavat
3. yhteistyötahot ja yhteistyön perusteet
4. turvallisuussuunnitelmat
5. varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus ja arvot
6. varhaiskasvatuksen päämäärät ja tavoitteet
7. erityisen tuen järjestäminen lapsille
8. kasvatuskumppanuuden toteutuminen

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta kunnat arvioivat omien varhaiskasvatuksen talveluidensa toteutumista. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 43.)

Jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, yhdessä päivähoiton henkilöstön ja vanhempien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä molempien osapuolten näkemykset otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa. Laaditun varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti yhdessä vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen auttaa päivähoiton henkilöstöä ottamaan huomioon mm. lapsen tarpeet, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä lapsen yksilöllisen tuen tarpeet. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 32.)

Vasu-keskustelut tarjoavat vanhemmalle laajan osallisuuden lapsen varhaiskasvatuksessa, painottaen vanhemman näkemystä ja tietämystä lapsesta, jolloin vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsen kasvatukseen ja hoitoon päiväkodissa. Vasu-keskustelut antavat vanhemmille myös mahdollisuuden perehtyä oman lapsensa asioihin syvällisemmin, kuin on mahdollista lapsen tuomis- tai hakemistilanteissa. (Alasuutari 2010, 57–59.) Vanhemmille on tärkeää saada tietoa siitä, millainen oma lapsi on päiväkodissa ja mitkä ovat hänelle ominaiset tavat toimia. Vanhemmille tärkeää on myös varhaiskasvatuksen ammattilaisen arvio ja näkemys lapsesta. Vasu-keskusteluissa vanhemmat ja päivähoiton henkilöstö voivat pohtia yhdessä kodin ja päivähoiton kasvatustoimintaa. (Alasuutari 2010, 64.)

2.3 Huolen puheeksi ottaminen

Puhuttaessa varhaisesta tuesta päiväkodissa tarkoitetaan lapsen varhaisina vuosina tapahtuvaa tukemista ja mahdollisimman varhain käynnistyviä tukitoimia (Heinämäki 2006, 8). Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen pohtiminen tai lapsella jo aikaisemmin todettu tuen tarve (Terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2012b). Varhaisen tuen tarjoamisen haasteena on sen ulottuminen tavallisiin kasvatuspalveluihin siten, että tuki tulee sinne missä lapsi on. Varhainen tuki edellyttää lapsen yksilöllistä tukemista päivittäisissä toiminnoissa ja työntekijöiltä vahvan peruspedagogiikan hallitsemista. (Heinämäki 2006, 8.)

Päivähoidolla on hyvät mahdollisuudet osallistua varhaisen tuen tarpeen arviointiin, sillä lapset viettävät suuren osan päivästä päivähoitossa. Päivähoidon työntekijä pystyy havainnoimaan lapsen toimintaa ja käyttäytymistä monissa erilaisissa tilanteissa. Huoli lapsesta voi nousta esimerkiksi lapsen puutteellisista ryhmässä toimimisen taidoista, puutteellisista sosiaalisista taidoista tai perheen voimavarojen heikkenemisestä. Tuen tarpeen havaitseminen vaatii lapsen kehityksen tuntemista ja kasvattajien on erotettava millaiset tilanteet vaativat puuttumista ja millaiset tilanteet ovat lapsen luonnolliseen kehitykseen kuuluvia. Kun mahdollisen tuen tarve otetaan puheeksi vanhempien kanssa, on se tehtävä lasta ja perhettä kunnioittavasti ja avoimesti. (Heinämäki 2006, 15.) Kun päivähoiton työntekijät ja vanhemmat ovat yhdessä havainneet mahdollisen tuen tarpeen, aloitetaan varhaiskasvatuksen tukitoimet heti: näin ehkäistään tuen tarpeen kasautuminen ja pitkittyminen. Lapsen tuen tarve liitetään myös osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2012b.)

Joskus kasvattajat voivat pelätä huolen puheeksi ottamista vanhempien kanssa. Puheeksi ottamisen pelon voi aiheuttaa se, että kasvattaja ei tiedä, kuinka vanhemmat asiaan suhtautuvat tai vanhempien ja kasvattajan välinen suhde on toimimaton, jolloin vanhempia voi olla vaikea kohdata. Pelon tunteesta huolimatta kasvattajan on otettava huoli lapsesta puheeksi. (Koivunen 2009, 157.) Kun päivähoiton työntekijä on ottanut huolen lapsesta puheeksi, vanhemmat voivat reagoida kuulemaansa hyvin eri tavoin. Jotkut vanhemmista voivat suuttua, jotkut voivat olla kiitollisia, että asia otettiin puheeksi. Kriisin vaiheiden ymmärtäminen ja tiedostaminen on tapa tehdä vanhempien reaktiot ymmärrettäviksi. Kuitenkin on muistettava se, että päivähoiton työntekijän tulkinta tuen tarpeesta ei välttämättä ole tosi. (Koivunen 2009, 161.)

2.3.1 Tukipalvelut lapsiperheille

Tarvittaessa vanhemmat saavat tukea ja apua lastensa kasvatukseen palveluista, joita kunnat järjestävät itse tai yhteistyössä toisten kuntien kanssa, tai hankkivat tarvittavat palvelut muilta palveluiden tuottajilta. Tukea lapsille ja vanhemmille tarjotaan terveyttä ja hyvinvointia edistävien ja ongelmia ennaltaehkäisevien ja korjaavien palveluiden avulla. Ongelmia ennaltaehkäisevien palveluiden avulla pyritään vahvistamaan perheiden arkea ja yhteisöllisyyttä. Korjaavilla palveluilla tarkoitetaan taas intensiivistä

tukea, jota toteutetaan yhdessä erityispalveluiden avulla. Lapsiperheiden palveluissa pyritään tuen tarve havaitsemaan varhaisessa vaiheessa ja ajoittamaan tuki oikeaan aikaan sekä pyritään edistämään lasten kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä sekä vahvistamaan perheiden voimavaroja. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 17.)

Lapsiperheiden palveluita tarjoavat esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolat, varhaiskasvatus ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut, lastensuojelu, perheen sosiaalityö, kolmas sektori, seurakunnat ja yksityinen sektori. Perheiden näkökulmasta palveluiden saatavuus ei välttämättä ole selkeä kokonaisuus. Joissain kunnissa palveluiden hajanaisuutta on pyritty vähentämään yhdistämällä palveluiden tuottajia, kuten sosiaali-, terveys- ja opetustoimia. (Perälä ym. 2011, 18.)

Perheet saattavat tarvita tukipalveluita esimerkiksi silloin kun lapsessa, perheessä tai ympäristössä on tekijöitä, jotka ovat uhkana lapsen kehitykselle. Tukipalveluita voidaan käyttää myös, jos vanhemmuudessa on ongelmia, kuten vanhempien uupumus, epävarmuus vanhemmuudesta, ongelmat perheen arjen hallinnassa, kielteiset tunteet lapsesta tai vanhemman masennus. Lasten kasvatuksessa ja hoidossa olevat ongelmat voivat vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen, luonteeseen, nukkumishäiriöihin ja rajojen asettamiseen. Parisuhteen ongelmatilanteisiin kuten, yhteisen ajan puutteeseen, keskinäisiin ristiriitoihin tai avioerotilanteisiin voi hakea apua perheille tarkoitetuista tukipalveluista. (Koivunen 2009, 177.)

Yhteistyössä eri tahojen kanssa on muistettava, että lapsen asioista puhutaan vanhempien luvalla ja annetaan vanhemmille mahdollisuus olla läsnä silloin, kun heidän lapsestaan keskustellaan. (Koivunen 2009, 13.) Valtakunnallisissa varhaiskasvatuksen linjauksissa todetaan, että varhaiskasvatuksen tukipalveluiden saatavuus tulee turvata kattavasti, kuten erityiskasvatus, puheterapia ja mielenterveyspalvelut (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013b).

2.3.2 Lapsiperheiden palvelut Pieksämäellä

Yleisempiä päivähoidon yhteistyötahoja Pieksämäen kaupungissa ovat sivistys-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri- ja liikuntatoimi, yksityiset palveluntuottajat, seurakunnat ja järjestöt. Pieksämäen kaupungissa toimii myös erityispäivähoidon työryhmä, johon kuuluu jäsen päivähoidosta, sosiaali-, koulu- ja terveystoimesta sekä seurakunnasta. Kyseisen työryhmän tehtävänä on verkostomaisten työmuotojen suunnittelu ja kehittäminen. (Pieksämäen kaupunki 2008.)

Yhteistyön tavoitteena lastenneuvolan kanssa on seurata lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Lastenneuvola ohjaa myös tarvittaessa perhettä hakeutumaan lapsen kehitystä tai perhettä tukevien palveluiden piiriin, joita ovat esimerkiksi perheneuvola, puheterapeutti ja psykologi. (Pieksämäen kaupunki 2008.) Yleistavoitteena lastenneuvolassa on mm. lasten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi, huolenpito ja tuki lapsen persoonallisuuden kehittymisessä, vanhempien tukeminen parisuhteessa ja vanhemmuudessa sekä vanhempien omien voimavarojen tunnistamisen auttaminen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004a).

Päivähoito tekee yhteistyötä lastensuojelun kanssa, jos voidaan osoittaa, että lapsen kasvuolot ovat vaarantuneet. Tällöin lastensuojelun työntekijät selvittävät onko kyseessä lapsen hoidon laiminlyönti, heitteillejätto tai muu kriisitilanne perheessä, jolloin perhe tarvitsee ulkopuolista apua. Pieksämäen kaupungilla lastensuojelun ja perhetyön keskeisenä tavoitteena on mahdollisimman varhainen puuttuminen ja avun löytäminen perheiden riskitilanteissa. Yhteistyö lastensuojelun kanssa on ennaltaehkäisevää tukea ja päivähoito on yksi lastensuojelun avohuollon tukipalvelumuoto. Tarkoituksena on tarjota lapselle turvallinen ja virikkeellinen ympäristö ja lapsen kehitystason mukaista toimintaa. (Pieksämäen kaupunki 2008.)

Seurakunnan kanssa tehdään myös kiinteää yhteistyötä ja sen tavoitteena on täydentää päivähoidossa annettavaa kasvatustavoitteiden mukaista uskontokasvatusta. Seurakunta tarjoaa mm. päiväkerhoja 3–5-vuotiaille lapsille, avoimia päiväkerhoja, pyhäkoulua, lapsikuoroa, yhteisiä retkiä ja juhlia. Seurakunnan työntekijät vierailevat myös päiväkodeissa. (Pieksämäen kaupunki 2008.)

3 VANHEMPI KASVATTAJANA

Vanhemmuudessa ja kasvatuksessa on kyse kahden eri osapuolen, kasvattajan ja kasvatettavan välisestä suhteesta ja vuorovaikutuksesta (Hirsjärvi & Huttunen 1997, 45). Vanhemmuudesta ja sen tehtävistä on käytetty lukuisia eri käsitteitä, kuten vanhemmuustyylit, kasvatustyyli ja kasvatuskäytännöt. Vanhemmuus- ja kasvatustyyli voidaan katsoa olevan vanhemman asenteita, jotka kohdistuvat lapseen ja välittyvät lapselle vanhemman käytöksen kautta. Vanhemmuustyyli välittyy lapselle kasvatuskäytäntöjen kautta ja se ilmenee myös lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa. Vanhemman ilmeet, eleet ja suhtautuminen lapseen kertovat vanhemmuustyylistä. Vanhemmuustyylien on todettu olevan melko pysyviä vanhemman ominaisuuksia. (Poikonen & Lehtipää 2009, 85–86.)

Äidin ja isän vanhemmuuden juuret tulevat heidän omasta lapsuuden kokemuksistaan, kuten kulttuurisesta taustasta ja suvun perinteistä. Omat kokemukset kasvatuksesta ja lapsuudesta vaikuttavat osittain tiedostetusti siihen, millaisena kasvattaja toimii omille lapsilleen. Omasta lapsuudenkodista omaan vanhemmuuteen ja kasvattajuuteen on saattanut siirtyä esimerkiksi ruuanlaitto, rahan käyttö ja siivoustaidot. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 113–114.)

3.1 Arjen hallinta lapsiperheissä

Perheen arkeen kuuluu monenlaisia asioita ja ilmiöitä. Arkeen kuuluu syklisyys, eli perheessä on sellaisia tilanteita ja asioita, jotka tehdään aina samalla tavalla viikosta toiseen. Perheen arkeen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa vanhempien työt: työajat määrittelevät kuinka arki perheessä pyörii. Kun vanhemmat ovat töissä, lapset tarvitsevat hoitoa. Muita perheen arkeen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi nukkumaanmeno- sekä ruokailuajat. Aikataulut, kodista lähteminen ja palaaminen määrittelevät arkea. Lähtö- ja kotiin palaamistilanteet sekä aikataulut auttavat lasta paremmin määrittämään millainen arki on. Perheen arki ei pysähdy, vaan elää koko ajan. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 12.)

Ihmisten arkeen ja elämään kuuluvat aikataulut, ne rytmittävät arkeamme. Perheessä useamman ihmisen aikataulut ja menot vaikuttavat koko perheeseen. Perheen täytyy jakaa ja huomioida kaikki ajankäyttö yhdessä. Perheen vanhempien ollessa työelämässä, perheen pitää pohtia ja huomioida kuinka vanhempien työaikataulut saataisiin parhaiten sopimaan arkeen. Myös päivähoitoajat tulee saada sopimaan perheen arjen aikatauluihin sopiviksi. (Malinen & Rönkä 2009, 180.)

Aikataulujen suunnitseminen voi auttaa ihmisiä hallitsemaan ajankäyttöään eri tilanteissa päivittäin. Nykyaikana ihmiset ovat monessa mukana. Ajankäytön suunnittelemista täytyy osata. Ihmiset voivat tavallaan tehdä itselleen kiireen, jos elämä pyörii vain tiettyjen aikataulujen ympärillä. (Rönkä ym. 2009, 16–17.)

Säännölliset ruokailuajat ja yhdessä syöminen perheen kanssa kuuluvat lapsen hyvään arkeen. Kun perhe syö yhdessä, lapset ja vanhemmat voivat rauhoittua arjen keskeltä juttelemaan toistensa kanssa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 149,151.) Yhdessä syöminen myös lisää ja kehittää hyviä vuorovaikutukseen liittyviä taitoja. Vanhemmalla on vastuu huolehtia siitä, että lapsi saa säännöllisesti syödä mahdollisimman monipuolisesti erilaisia ruokia. (Sihvola 2002, 159.)

Lapset tarvitsevat paljon unta. Olisi suositeltavaa, että leikki-iässä olevat lapset nukkuisivat öisin ainakin 10 tuntia. Lapsen unenpuute heikentää immuunijärjestelmää, huonontaa keskittymiskykyä ja uusien asioiden opettelua. Jos lapsen unet jäävät vähäisiksi, lapsi voi olla huonolla tuulella ja kiukutella enemmän. Vanhempien pitää huomioida, että lapsi saa unta riittävästi: on tärkeää, että nukkumaanmenoajoja noudatetaan päivittäin. Rutiinit, jotka liittyvät nukkumaanmenoon, tulee tapahtua rauhassa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 151–152.) Silloin kun vanhemmilla on pieniä lapsia, lapset voivat herätä monta kertaa yön aikana. Tällöin vanhempien uni häiriintyy ja vanhemmat voivat tulla unenpuutteen vuoksi väsyneiksi.

Kotityöt voivat jakautua perheissä sukupuolten mukaisesti erilaisiin töihin. Miehet saattavat tehdä enemmän asunnon huoltoon liittyviä töitä. Naiset käyttävät enemmän aikaa esimerkiksi ruoan valmistamiseen ja kodin siisteyden ylläpitämiseen. Eniten kodin töistä vastuuta jakaa lasten hoitaminen. Siihen kummatkin vanhemmat osallistuvat yleensä tasapuolisesti. (Malinen & Rönkä 2009, 183.)

Kotityöt ja niiden jakautuminen voivat vaikuttaa hyvinkin paljon siihen, kuinka vanhempien parisuhde voi. Jos kotityöt jakautuvat epäoikeudenmukaisesti, toinen vanhempi joutuu tekemään paljon enemmän kotitöitä kuin toinen. Voi tulla ristiriitoja siitä, kenen pitäisi tehdä mitään kotitöitä. Kotitöistä johtuvat riidat voivat vaikuttaa negatiivisesti parisuhteeseen. Jos parisuhde voi huonosti, voi se vaikuttaa koko perheen elämään. Voimavarat olla vanhempana pienenevät, kun parisuhteen riidat heijastuvat arjessa. (Törrönen 2012, 52.)

Kotitöiden jakautumisesta perheen jäsenten kesken voidaan puhua käsitteestä neuvoteltu työnjako. Tässä työnjaossa vanhemmat keskustelevat kodinhoitamiseen liittyvistä asioista, niin että kummatkin ovat siihen tyytyväisiä. Kotitöitä ei luokitella niin sanottuihin naisten ja miesten töihin. Neuvoteltu työnjako kuvaa uudenlaista keskustelevaa otetta kotitöihin ja perhe-elämään. Yhteiskunnan kehitys ja sen tuomat muutokset perheisiin heijastuvat uuden sukupolven perheissä; uuden sukupolven vanhemmat eivät ehkä tee kaikkia asioita kodinhoidossa samalla tavalla kuin heidän omat vanhempansa aikanaan. (Törrönen 2012, 65–66.)

Nykyään palveluyhteiskunnassa työelämä on uudenlaista, esimerkiksi aika tehdä töitä on muuttunut. Myös kansainvälistymisen myötä työelämä on saanut uusia ulottuvuuksia. Näiden muutoksien myötä ihmisten työmäärät ja ajat ovat muuttaneet muotoaan. Esimerkiksi erilaiset vuorotyöt ovat lisääntyneet, yötöitä tehdään paljon ja työajat voivat vaihdella hyvinkin paljon. Nykyajan perheillä voikin olla hankaluuksia saada sekä työ- että perhe-elämä toimimaan. Työssäkäyvien perheenjäsenten olisi tärkeää pystyä erottamaan työ oman perheen kanssa vietetystä ajasta. Tämä voi olla vaikeaa sellaisissa töissä, joissa joutuu olemaan työn puolesta melkein jatkuvasti tavoitettavissa. Työnteko ei ole enää sidottu tiettyyn työpaikkaan, vaan töitä pystyy tekemään käytännössä missä vaan. (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 126–127.)

Teoksessa ”Perhe-elämän paletti” kerrotaan tutkimuksesta, jossa tutkittiin vanhempien tuntemia kokemuksia onnistuneesta vanhemmuudesta sovitettaessa työtä ja perheen elämää yhteen. Tuloksista selvisi, että vaikka vanhemmat pitävätkin tasapainoilua perheen ja oman työnsä välillä haastavana, silti suuri osa oli kuitenkin tyytyväinen omaan onnistumiseensa. Pieni osa oli sitä mieltä, että ei onnistu tässä tasapainoilussa:

yhteensovittamisen kokivat vaikeimmaksi yksinhuoltajaäidit. (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 128–129.)

3.2 Voimavaroja arjessa jaksamiseen

Perhe antaa monille ihmisille paljon voimavaroja arjessa jaksamiseen. Tärkeitä voimavaran lähteitä vanhemmille ovat oma puoliso ja lapset. Omassa perheessä voi kokea tulevana kuulluksi ja nähdyksi, hyväksytyksi ja arvostetuksi juuri sellaisena kuin on. Perheessä koetaan myös aitoa läsnäoloa, anteeksiantoa ja myötätuntoa. (Juusola 2010, 57–59.) Omasta lapsesta vanhempi saa aihetta kiitollisuuteen ja onnellisuuteen. Lapsi tuo elämään paljon iloa ja ylpeyden tunteita (Sihvola 2002, 40–41).

Vanhempien välinen suhde on perheessä erityisen tärkeä voimavara. Puoliso on luotettava kumppani, jolta saadaan rakkautta, kunnioitusta, arvostusta, tukea ja hellyyttä. Voimavaroja arkeen saadaan keskusteluista kumppanin kanssa, yhteisistä haaveista ja huumorista sekä yhteisistä arjen hetkistä. Silloin kun vanhemmat käyttäytyvät toisiaan kohtaan arvostavasti, kannustavasti ja ymmärtäväisesti, oppivat myös lapset toisia ihmisiä kohtaan kunnioittavan asenteeseen. (Juusola 2010, 68–69.)

Perheen yhteinen aika on tärkeä ja huomioitava seikka arjessa jaksamisen kannalta. Perheiden pitää muistaa levätä kunnolla, ilman työtä tai muita arjen kiireitä. Tietyt päivät on hyvä käyttää vain omaan perheeseen ja lepäämiseen. Vapaapäivät auttavat rauhoittumaan ja antavat voimia arkeen. (Sihvola 2002, 122). Vanhempien pitäisikin muistaa olla myös välillä laiskoja ja kerätä energiaa arkeen (Juusola 2010, 19.)

Kaikkea energiaansa ei pitäisi kuluttaa ainoastaan vanhempana olemiseen vaan on muistettava pitää huolta myös omasta hyvinvoinnistaan, voimavaroistaan ja jaksamisestaan. Tärkeä voimavara arjen hallinnassa on vanhemman oma aika ja harrastukset. (Juusola 2010, 19.) Harrastukset, kuten liikunta, antavat voimavaroja arjessa jaksamiseen niin vanhemmille kuin lapsillekin. Liikunta voi antaa hyvän olon, rentoutumisen tunteen vanhemmalle. Liikunta on myös hyvää yhdessäoloa koko perheen kanssa ja voi vaikuttaa positiivisesti lapsen kehittymiseen. (Sihvola 2002, 166) Vanhempien tulisi osata keskenään järjestää ajankäyttö niin, että molemmilla on

tasavertaisesti omaa aikaa omien mielenkiinnon kohteiden toteuttamiselle (Juusola 2010, 19).

Perheen taloustilanteella on myös vaikutusta siihen kuinka perhe voi. Tutkimuksissa on tutkittu taloudellisen tilanteen vaikutusta perheen jaksamiseen. On havaittu että taloudellisesti huonommin pärjävillä perheillä on negatiivisempia ajatuksia tulevaisuudesta ja arjessa jaksamisesta kuin niillä perheillä, jotka pärjäävät taloudellisesti paremmin. Paremmin toimeentulevat perheet eivät joudu pohtimaan raha-asioitaan niin tarkasti kuin taloudellisesti köyhemmät perheet. (Törrönen 2012, 81.)

Terveys liittyy myös koettuun hyvinvointiin oleellisesti. Terveyttä arvostetaan ja se on asia, jota ei myöskään voi rahalla mitata. (Törrönen 2012, 74.) Terveys ja terveenä pysyminen on eräs lapsiperheiden arkeen suuresti vaikuttavista tekijöistä. Lapsiperheissä sairastellaan yleensä hyvinkin paljon. Lasten sairastumiset vähentävät ja kuluttavat perheen voimavaroja arjessa jaksamiseen. Kun lapset ovat sairaita, he tarvitsevat enemmän aikuisen hoivaa ja huolenpitoa. Vanhemmat voivat nukkua tällöin vähemmän, jolloin väsyvät helpommin. (Törrönen 2012, 89.)

Suomessa isovanhemmat näyttäisivät olevan tärkeässä osassa lastenlastensa elämässä. Verrattuna moniin muihin maihin, Suomessa isovanhemmat ovat enemmän läsnä lastenlastensa elämässä. Isoäidit vaikuttavat olevan enemmän mukana auttamassa lastenhoidossa kuin isoisät. Hyvät välit isovanhempien ja heidän lastensa perheiden kanssa parantavat perheiden vuorovaikutussuhteita ja lähentävät perheitä. Isovanhempien tarjoama apu lasten- ja kodinhoidossa voi olla monelle perheelle suuri apu arjessa. Isovanhemmat voivat myös taloudellisesti auttaa lastensa perhettä. (Törrönen 2012, 139.)

Isovanhempien lisäksi monelle perheelle ystävät ja tuttavat ovat hyvä ja tärkeä apu lastenhoidossa. Läheisille ihmisille voi rehellisesti kertoa myös esimerkiksi omasta parisuhteestaan, lapsistaan ja työstään, mikä on merkityksellinen voimavara ihmisten elämässä. Myös lapsen kehitykseen vaikuttaa positiivisesti se, että hän oppii sosiaalisuutta erilaisten ihmisten kanssa. (Kyrönlampi- Kylmänen 2010, 153.)

3.3 Lapsilähtöinen kasvattaja

Kun lapsi kokee, että hänestä huolehtii turvallinen aikuinen, kykenee lapsi leikkimään, luomaan ja oppimaan uutta. Lapsi hakee tällöin myös turvalliseksi kokemaltaan aikuiselta tukea ja hoivaa silloin kun hän sitä tarvitsee. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.) Turvallinen aikuinen kykenee mukautumaan lapsen ikäkaudelle ominaisiin tarpeisiin ja pystyy tavoittamaan lapsen tunnetiloja ja virittäytymään niihin (Sinkkonen 2012, 269). Turvallinen aikuinen on kiintynyt lapseensa ja kiintymys on on keskeinen turvan lähde lapselle (Eskelinen 2000, 99).

Oma lapsi tulisikin hyväksyä sellaisena kuin hän on eikä sen mukaan millaisena lapsen haluaisimme olevan. Kun lapsi kokee itsensä hyväksytyksi ja luottaa vanhempiinsa, pystyy lapsi tuntemaan ja näyttämään erilaisia tunteita, kuten surua, iloa pettymyksiä, itsevarmuutta, pelkoa ja jännitystä. Kun vanhemmat ymmärtävät ja tunnistavat lapsensa eri tunteita voi lapsi kokea tulevansa ymmärretyksi. (Hartley-Brewer 2006, 69.) Lapsi tarvitsee sitä, että aikuinen säätelee hänen tunteitaan, niin positiivisia kuin negatiivisiakin. Lapsen tunteiden ymmärtämisessä vaaditaan aikuiselta empaattisuutta, vastavuoroisuutta ja herkkyyttä. (Eskelinen 2000, 30.) Vanhempien tulee myös nimetä lapselle eri tunteita ja tunnetiloja, sillä nimeäminen auttaa lasta ymmärtämään eri tunteita ja myös hallitsemaan niitä. Tunteiden nimeäminen osoittaa lapselle myös, että hänen tunteisiinsa suhtaudutaan vakavasti, eikä niitä pelätä tai ohiteta. Kun lapsi ymmärtää tunteita ja osaa nimetä niitä itse, pystyy hän tällöin myös kertomaan miltä hänestä tuntuu. (Sinkkonen 2012, 104.)

Vanhempien vastuuna on myös asettaa lapselle rajat ja säännöt ja pitää sovitusta säännöistä kiinni. Rajojen asettaminen ja lapsen käytökseen puuttuminen tarkoittaa välittämistä ja lapsen kunnioittamista. Monesti lapset kiukuttelevat sääntöjä vastaan, jolloin vanhemmat eivät aina jaksu perustella sääntöjä lapselle. Tällöin vanhempi saattaa suuttua, korottaa ääntänsä tai jopa käydä lapsen käsiksi. Vanhempien auktoriteettiasemaa käytettäessä tulisi aina muistaa, että sitä ei saisi käyttää väärin: lasta ei saa loukata tai vahingoittaa. Kun vanhempi tekee virheitä omassa kasvatustyössään, vanhemman pitäisi tunnustaa omat virheensä ja osata pyytää lapselta anteeksi. (Eskelinen 2000, 28–29.)

Kehumisen ja kannustamisen tulisi olla myös keskeinen osa kasvatusta, sillä se täyttää lapsen perustarpeita. Kehumisen ja kannustamisen avulla lapsi voi tuntea itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi ja kokee, että häntä myös arvostetaan. Kehuminen ja kannustus ajatellaan usein olevan sanallista palautetta lapselle hänen tekemisistään. (Hartley-Brewer 2006, 9–12, 25, 50). Tyytyväisyyttä, hyväksyntää ja arvostusta voi välittää muillakin tavoilla, kuten halauksella, hymyllä ja kosketuksella, jotka viestittävät lapselle, että häntä rakastetaan sellaisena kuin hän on. Edellä mainitut tavat voivat joskus olla sanoja tehokkaampi tapa ilmaista kehua ja kannustusta. Rakentava kannustus on hyödyllistä ja se johdattaa lasta eteenpäin. Rakentavan kannustuksen tulisi vahvistaa itseluottamusta, olla uskottavaa ja rehellistä. Kannustuksen ei pitäisi olla sellaista, että se rajoittaisi lasta tekemään asioita ainoastaan yhdellä tavalla, sillä aidosti itsetuntoa rakentavaa on osoittaa lapselle, että hän on kehittynyt aikaisempiin suorituksiinsa verraten (Sinkkonen 2012, 181). Lapsesta tulisi joka päivä löytää ainakin kolme asiaa, joista häntä voi kehua (Hartley-Brewer 2006, 9–12, 25, 50).

Osa lapsiperheiden ongelmista voitaisiin välttää siten, että lapset eivät joutuisi olemaan yksin vapaa-aikanaan. Perheiden yhteistä vapaa-aikaa tulisi olla runsaasti, sillä lapsi tarvitsee yhteistä aikaa vanhempiensa kanssa. (Eskelinen 2000, 30.) Yhteistä aikaa lapsen kanssa vietettäessä tärkeää on kiireettömyys. Tällöin vanhempi voi kuunnella ja olla läsnä lapselle. Kun vanhemmilla ja lapsella on yhteistä aikaa lapsi voi luottaa siihen, että hänen vanhempansa ovat tavoitettavissa ja läsnä sekä lapsi kokee, että hän on rakastettu. Kun lapsi saa kokemuksia läsnä olevasta vanhemmasta muodostuu hänelle vähitellen sisäinen turva, joka vaikuttaa myös siihen, millaiseksi lapsi kokee itsensä. (Hellsten 1999, 135–136.) Arjessa voi kuitenkin joskus tuntua siltä, että kahden keskeinen aika lapsen kanssa jää vähäiseksi kun vanhemmat ovat työelämässä ja lapsi päivähoitossa. Vanhempien on kuitenkin tärkeää viettää aikaa lapsensa kanssa niin paljon kuin he pystyvät. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 143–144.)

3.4 Haasteita kasvatuksessa

Lapset eivät luonnostaan halua satuttaa muita ihmisiä tai ole aggressiivisia. Kun perheessä on lapsi, joka satuttaa toisia täytyisi perheessä pohtia, mistä lapsen aggressiivinen käytös johtuu. Lapsen kokema viha on seurausta pettymyksestä.

Tutkimusten mukaan lapsen tilannetta auttaa se, että luodaan lapselle turvallisuutta tuova säännöllinen rytmi ja rutiinit. Lapsen aggressiivisten tunteiden hallinnassa tärkeää on nimetä lapsen tunteita. Silloin kun lapsi kokee voimakkaita tunteita, häntä ei saa jättää yksin. Lasta kasvatettaessa hyvin tärkeää on muistaa, että lapsen ei saa milloinkaan antaa lyödä eikä lasta saa lyödä. (Sinkkonen 2012, 164–166.)

Monilla lapsilla esiintyy nykyaikana ylivilkkautta. Ylivilkkaudessa on monenlaisia muotoja. Joskus ylivilkkaus voi olla hyvinkin vaikea-asteista. Ylivilkkaus näkyy lapsen käytöksessä. Jos lapsella on vaikeaa ylivilkkautta, sitä pyritään hoitamaan terapeuttisoin keinoin. Lapsen vaikeaan ylivilkkauteen voi liittyä motorista levottomuutta ja lapsen on vaikea keskittyä asioihin. Lapsen ylivilkkaus voi johtaa hankaluuksiin toisien lasten kanssa leikkiessä. Näin ollen lapsen itsetunto voi kehittyä huonoon suuntaan. (Aronen i.a.)

Joskus lapset voivat valehdella. Lapset eivät aina erota totuutta ja mielikuvia. Lapsi voi valehdella monesta syystä, esimerkiksi silloin, kun hän haluaa miellyttää aikuista tai hän voi pelätä saavansa vanhemmilta jonkun seuraamuksen. Kun lapsi kasvaa vanhemmaksi, hän alkaa paremmin ymmärtää, mikä on oikein. Lasta pitää kannustaa kertomaan asiat niin kuin ne oikeasti ovat. Joskus lapsen valehtelun taustalla voi olla jokin lasta harmittava asia. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.)

Kun uhmaiässä oleva lapsi kohdataan oikein, se tukee lasta ja auttaa tätä muutoksissa sekä rohkaisee itsenäistymään (Cacciatore 2008, 8–9). Vanhemmat kokevat tietyissä lastenkehityksien vaiheissa lapsen tottelemattomuutta. Erityisesti lasten oma tahto alkaa näkyä noin 2–3 vuoden ikäisenä, lapsi haluaa silloin määrätä itse, eikä vanhempia uskota enää kaikissa tilanteissa. Lapsen voi olla vaikea suostua kompromisseihin. Turvallinen aikuinen hillitsee omia tunteitaan ja pyrkii tekemään tilanteesta rauhallisen. (Cacciatore 2008, 55–57.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa Pieksämäen päivähoiton piirissä olevien nykyperheiden vanhemmuuteen liittyviä haasteita ja tuen tarpeita kasvattajana. Tutkimuksessa selvitimme kuinka vanhemmat tukevat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kehitystä ja oppimista.

Tutkimuksen tavoitteena oli myös kehittää päivähoiton ja vanhempien yhteistyötä. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää yleisesti Pieksämäen kaupungin päiväkodeissa hyödyksi, esimerkiksi uuden toimintakauden sisältöjä suunniteltaessa.

Tutkimuskysymyksemme olivat:

1. Mitkä tekijät tukevat vanhemman kasvatustyötä?
2. Minkälaiset tilanteet haasteellisimpia vanhemmille ja kasvatustapahtumat, joita niissä käytetään?
3. Millaiseksi vanhemmat kokevat vuorovaikutuksen päivähoiton henkilöstön kanssa?
4. Miten yhteistyö on muuttunut vanhempien mielestä Vasu-keskustelujen myötä?

Tutkimuksen aihe oli toive yhteistyökumppaniltamme Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatukselta. Aihetta oli tärkeää tutkia, koska siitä on vain vähän olemassa olevaa tietoa. Aikaisemmat tutkimukset ovat käsitelleet enemmänkin laatua.

4.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimusympäristö

Tutkimuksen kohderyhmäksi olimme rajanneet Pieksämäen kaupungin päivähoiton piirissä olevien 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmat. Kohderyhmän olimme määritelleet yhdessä Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksen johtajan kanssa. Tutkimuksen toteutimme kuudessa eri Pieksämäen kaupungin päiväkodissa, joihin olimme hakeneet tutkimusluvan myös varhaiskasvatuksen johtajalta.

Ensimmäisen kerran tapasimme Pieksämäen varhaiskasvatuksen johtajan syksyllä 2011, jolloin suunnittelimme alustavasti tutkimustamme ja sovimme kohderyhmän. Maaliskuussa 2012 kävimme varhaiskasvatuksen johtoryhmän kokouksessa, jossa johtoryhmän jäsenet saivat esittää toiveitaan tutkimuksemme sisällöstä.

4.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksemme oli pääosin kvantitatiivinen, mutta siihen kuului myös joitakin kvalitatiivisia piirteitä. Teoriatietoon tukeutuminen on tärkeää kvantitatiiviselle tutkimukselle. Kvantitatiivisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat esimerkiksi hypoteesien eli ennako-olettamusten esittäminen ja tutkimuksen käsitteiden määrittely teoreettisesti. Kvantitatiivisen tutkimuksen aineisto saatetaan tilastollisesti käsiteltävään muotoon: tutkimuksen muuttujat muodostetaan taulukkomuotoon. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa päätelmien teko perustuu aineiston tilastolliseen analysointiin ja tulosten merkittävyys testataan tilastollisesti. Tuloksia kuvataan useimmiten prosentuaalisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 135–138.)

Kvantitatiivisen tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme kyselylomakkeen. Se on yleisin tapa kerätä määrällistä tietoa. Tutkimuksemme täyttää suurelta osin survey-tutkimuksen pääpiirteet. Survey-tutkimuksessa aineisto kerätään standardoidusti sekä otokselta kohdehenkilöitä, jotka edustavat tiettyä perusjoukkoa. Survey-tutkimukselle tyypillistä on kysymysten vakiointi: tiettyä asiaa tulee kysyä kaikilta vastaajilta täysin samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2007, 186–189.)

Tutkimuksemme täyttää survey-tutkimuksen vaatimukset kyselylomakkeen osalta. Kyselylomakkeemme oli täysin standardoitu ja kaikilla vastaajilla samanlainen. Vastaajat saivat vastata kyselyyn omissa kodeissaan, joten vastausolosuhteet eivät olleet kaikilla samanlaiset.

Tutkimuksemme sisälsi myös kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi erityispiirre on esimerkiksi tiedon kerääminen suoraan ihmiseltä: tutkija haluaa tiedon luonnollisessa, todellisessa tilassa, koska luottaa omiin havaintoihinsa enemmän. Tutkimusstrategiassa ei tehdä ennako-olettamuksia, vaan

halutaan paljastaa odottamattomia tuloksia. Tärkeä osa kvalitatiivista tutkimusta on kohderyhmän valinta: kohderyhmää ei valita satunnaisesti, vaan tarkoituksenmukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 156–160.)

Tutkimuksemme laadullisten tulosten analysointiin käytimme sisällönanalyysimenetelmää. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Tuomen ja Sarajärven mukaan ennen sisällönanalyysia tulee tehdä päätös, mikä aineistossa kiinnostaa ja tehdä selkeä rajaus. Aineisto tulee käydä läpi ja erotella siitä ne asiat, jotka sisältyvät tutkimuksen tekijän tekemään rajaukseen. Kaikki aineisto, joka ei kuulu tutkimuksen tekijän rajaukseen, jää pois tutkimuksesta. Tämän jälkeen valittu aineisto tulee luokitella, teemoitella tai tyypitellä. Luokitellusta aineistosta kirjoitetaan raportti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.)

4.4 Aineiston keruu

Keräsimme tutkimuksemme aineiston käyttämällä kyselylomaketta (liite 1). Kyselylomakkeemme sisälsi esitiedot-kohdan sekä neljä eri teemaa. Eri teemat olivat päivähoiton ja kodin yhteistyö, arjen hallinta ja voimavarat, kasvatusmenetelmät sekä palveluiden käyttö. Kyselylomakkeessamme oli yhteensä kahdeksantoista kysymystä, joista neljätoista olivat strukturoituja, eli suljettuja kysymyksiä ja neljä avoimia kysymyksiä. Strukturoiduissa kysymyksissä oli kolmesta kolmeentoista vastausvaihtoehtoa. Kyselylomakkeemme jokaisessa strukturoidussa kysymyksessä oli viisi eri vastausvaihtoehtoa, joista vastaajan tuli valita omaa kokemustaan parhaiten vastaava vaihtoehto.

Suunnittelimme kyselylomakettamme ensin oman ryhmämme kesken: aihepiirit ja mitä tietoja tarvitsemme. Kun olimme tehneet alustavan version kyselylomakkeestamme, pyysimme työelämän kontaktiamme ja opinnäytetyötämme ohjaavaa opettajaa kommentoimaan sitä. Kävimme esittelemässä opinnäytetyösuunnitelmaamme Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksen johtoryhmän kokouksessa maaliskuussa 2012, jolloin pyysimme vielä johtoryhmän jäseniä kommentoimaan kyselylomakettamme. Saamamme palautteen pohjalta muokkasimme

kyselylomakettamme vielä, jotta tutkimuksemme tulokset olisivat mahdollisimman hyvin hyödynnettävissä. Kyselylomakkeemme ulkoasusta pyrimme tekemään mahdollisimman selkeän ja helposti luettavan ja ymmärrettävän. Ennen kyselyn toteuttamista tutkimukseemme kuuluvissa päiväkodeissa, testasimme kyselylomakkeemme kohderyhmäämme sopivalla henkilöllä. Myös tämän palautteen mukaan muokkasimme kyselylomaketta edelleen.

Toteutimme kyselymme elokuussa 2012. Olimme tehneet kaikkien kyselyyn osallistuneiden päiväkotien seinille posterin, jossa informoimme vanhempia tutkimuksestamme. Kyselylomakkeiden mukana vanhemmat saivat myös saatekirjeen, jossa oli tietoa tutkimuksestamme.

Päiväkotien henkilökunta jakoi kyselymme sekä vastauskuoret vanhemmille. Vastausaikaa kyselyyn oli hieman alle kaksi viikkoa. Ajattelimme sen ajan olevan tarpeeksi, jotta vastaajat ehtisivät vastata kyselyyn, mutta ei liian pitkä, jotta kyselylomakkeita myös palautuisi tarpeeksi. Kyselylomakkeita jaettiin 124 vanhemmalle ja 41 kyselylomaketta palautui meille. Vastausprosentti oli 33 %. Yritimme motivoida vanhempia vastaamaan kyselyymme, liittämällä kyselylomakkeeseemme arvontalipukkeen, jonka täyttämällä ja palauttamalla erikseen osallistui ravintolalahjakortin arvontaan. Vanhemmat palauttivat kyselylomakkeet vastauskuorissaan päiväkodeissa sijainneisiin vastauslaatikoihin. Vastauslaatikot olivat sellaiset, ettei niitä olisi saanut rikkomatta auki.

4.5 Aineiston analysointi

Menetelmäksemme olimme valinneet lomakehaastattelun, joten analysoinnin aloitimme aineiston tarkastamisella. Keräämästämme aineistosta tarkastimme, oliko kyselylomakkeiden täytössä selviä virheitä sekä puuttuuko niistä tietoja. Tarkastamisen jälkeen on päätettävä, onko joitain lomakkeita hylättävä (Hirsjärvi ym. 2006, 209). Emme joutuneet hylkäämään yhtäkään meille palautunutta kyselylomaketta. Ne oli pääosin täytetty ohjeiden mukaan, joihinkin kohtiin oli vain jätetty vastaamatta. Tarkastamisen jälkeen saatetaan joutua täydentämään saatuja tietoja, jos kyselylomakkeita ei esimerkiksi palaudu tarpeeksi (Hirsjärvi ym. 2006, 210). Saimme

takaisin tarpeeksi lomakkeita, jotta tutkimus olisi pätevä, joten emme pidentäneet vastausaikaa tai laajentaneet tutkimustamme muihin päiväkoteihin.

Seuraavaksi järjestelimme aineistomme tiedon tallennusta sekä analysointia varten. Järjestämisessä toimenpiteet määräytyvät tutkimusstrategian mukaan (Hirsjärvi ym. 2006, 210). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistosta muodostetaan muuttujia, jotka koodataan laaditun muuttujaluokituksen mukaan (Hirsjärvi ym. 2006, 210). Ensimmäiseksi numeroimme kyselylomakkeemme. Strukturoiduista kysymyksistä saamamme tiedot syötimme SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) -tilasto-ohjelmaan ja tarkastimme tiedot, jotta virheitä ei tulisi.

Syötettämme tiedot SPSS-tilasto-ohjelmaan, laskimme aineistostamme perusfrekvenssit, eli havaintoarvojen lukumäärät. Teimme aineistostamme myös ristiintaulukointia, joissa vertasimme esitietoja joihinkin teemojemme sisältämiin kysymyksiin. Teimme Excel-ohjelmalla kuvioita aineistostamme kirjoitettujen tulosten tueksi.

Avoimien kysymysten vastaukset litteroimme Excel-ohjelmaan. Tulokset analysoimme käyttäen sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin suorittamista helpotti se, että olimme jakaneet kyselylomakkeemme neljään eri teemaan, joita käytimme myös sisällönanalyysissä hyväksi. Numeroimme avoimen kysymyksen vastaukset, jolloin saimme selville vanhempien keskeisimmät mielipiteet. Numeroinnin jälkeen muodostimme vanhempien palautteista tyyppiesimerkit. Vertaillessamme avoimen kysymyksen tuloksia suljettuihin kysymyksiin, emme huomanneet suurempia poikkeavaisuuksia.

5 TULOKSET

5.1 Esitiedot

Kyselyyn vastasi 41 vanhempaa. Aluksi kartoitimme kyselyssämme vastaajien esitietoja. Selvitimme muun muassa vastaajien ikää, perhesuhdetta, perheiden lapsimäärää sekä koulutustaustaa. Edellä mainittujen seikkojen selvittäminen oli tärkeää, jotta saimme selvitettyä mahdollisia eroja vastaajien välillä.

Vastaajista (n=41) 90 % oli äitejä ja 10 % isiä. Vastanneista (n=41) suurin osa, 90 %, oli 26–45-vuotiaita (taulukko 1). Pieni osa vastaajista oli alle 25- tai yli 45-vuotiaita.

TAULUKKO 1. Vastaajat ikäluokittain (n=41).

Ikä	Määrä	%
alle 20-vuotias	1	3
20–25-vuotias	2	5
26–35-vuotias	19	46
36–45-vuotias	18	44
46-vuotias tai vanhempi	1	3

Suurin osa (70 %) vastaajista (n=40) kuului ydinperheeseen. Pieni osa (18 %) vastasi olevansa yksinhuoltajia. Vastausvaihtoehdon ” muu, mikä?” valitsi 13 %, mihin tavallisimmin vastattiin ”uusperhe”.

Vastaajien (n=41) perheistä oli selkeästi suurin osa (78 %) oli kaksi- tai kolmilapsisia. Suurin alaikäisten lasten määrä perheissä oli yhdeksän lasta (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Lasten määrä vastaajien perheissä (n=41).

Lasten määrä	Määrä	%
1	3	7 %
2	19	46 %
3	13	32 %
4	3	7 %
5	2	5 %
9	1	2 %

Suurimmalla osalla (58 %) vastaajista (n=41) oli toisen asteen koulutus. Korkea-asteen koulutus oli 34 %:lla vastaajista. Lopuilla vastaajista oli perusasteen koulutustausta.

5.2 Päivähoidon ja perheen yhteistyö

Kyselyn ensimmäinen teema oli päivähoidon ja perheen yhteistyö. Päivähoidon henkilöstöllä on vastuu sisällyttää kasvatuskumppanuus luonnolliseksi osaksi lapsen päivähoitoa. Kasvatuskumppanuuden tavoitteina ovat muun muassa yhteistyön parantaminen sekä lapsen mahdollisen tuen tarpeen huomioiminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 31-32.)

Tutkimuskysymyksemme oli, kokevatko vanhemmat yhteistyön päiväkotien henkilökunnan kanssa muuttuneen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja kasvatuskumppanuuden myötä. Vastausta tutkimuskysymykseen selvitettiin suljetuilla väittämäkysymyksillä sekä yhdellä avoimella kysymyksellä.

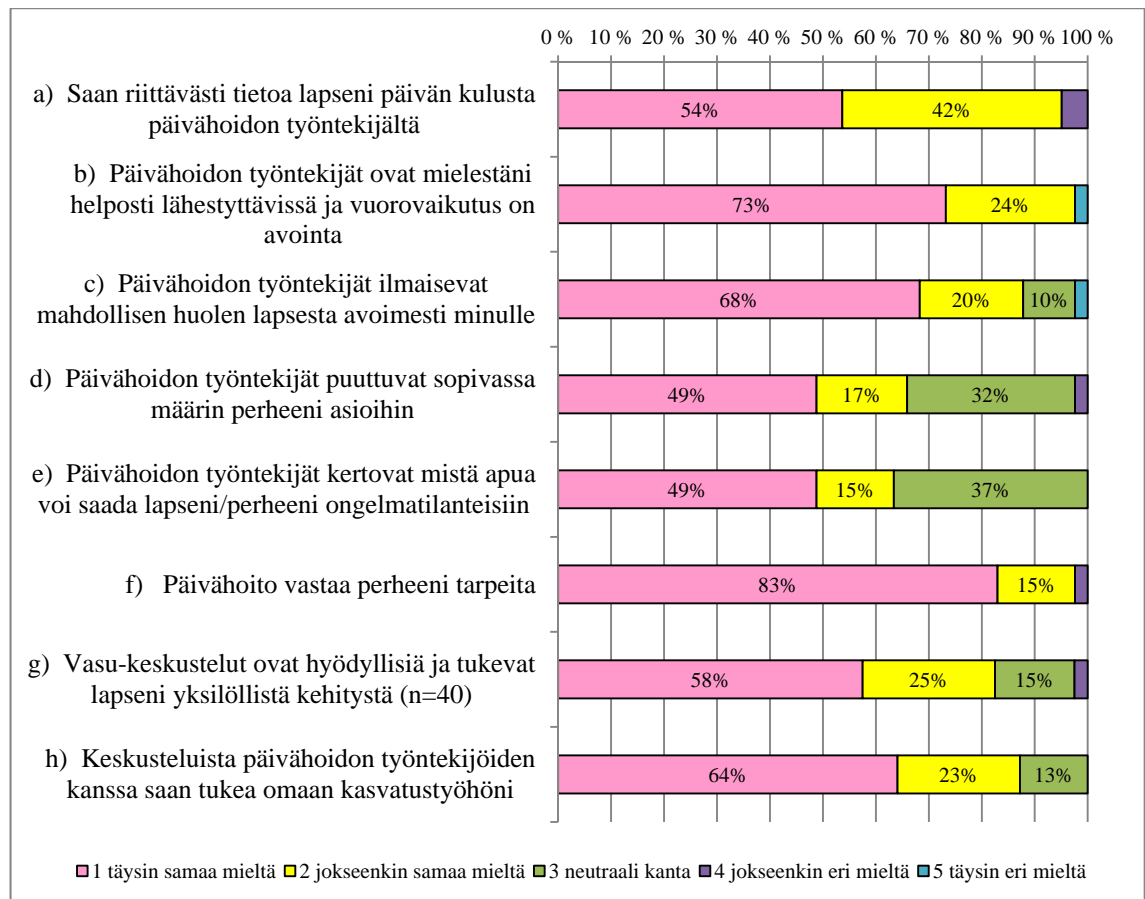
Vanhemmat saivat kertoa avoimesti kokemuksiaan muutoksista yhteistyössä päivähoidon henkilökunnan Vasu-keskustelujen myötä. Avoimen kysymyksen kohdalla vanhempien (n=26) mielipiteet Vasu-keskustelun merkityksestä jakautuivat kahtia. Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että Vasu-keskustelut eivät ole tuoneet muutosta yhteistyöhön päivähoidon henkilökunnan kanssa, kun taas puolet oli sitä mieltä, että Vasu-keskustelut ovat muuttaneet yhteistyötä ja vuorovaikutusta muun muassa avoimemmaksi ja helpommaksi sekä tieto lapsen asioista kulkee paremmin Vasun myötä.

Yhteistyö on aina ollut sujuvaa ja avointa, joten en näe, että vasu keskustelulla olisi ollut suurta merkitystä juuri yhteistyöhön hoitohenkilöstön kanssa. Vasu keskustelu on antanut enemmän itselle uusia näkökulmia ja ajattelemisen aihetta kotikasvatukseen

Mielestäni lapsen huomioiminen persoonallisena yksilönä paranee, myös kehitysalueet tulevat esille, jolloin lasten ohjaaminen/auttaminen niissä helpompaa

Vasu-keskustelut hyviä ja tarpeellisia, mutta lapsen oma hoitaja ei ole tarpeeksi perillä kasvatusasioista. En saa mitään irti VASU-keskusteluista hänen kanssaan. Vastaukset ovat luokkaa "kyllä varmaan", "ihan hyvin", jne. Toivoisin syvempää vuorovaikutusta ja pohtivampaa otetta.

Tutkimme vanhempien kokemuksia yhteistyöstä päivähoiton henkilökunnan kanssa suljetuilla väittämäkysymyksillä, joiden tulokset ovat esitetty kuviossa 1.

KUVIO 1. Vanhempien näkemykset päivähoiton ja kodin yhteistyöstä (n=41)

Lähes kaikki vastaajat (n=41) olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että he saavat riittävästi tietoa lapsensa päivän kulusta päivähoiton työntekijöiltä. Vain 5 % vastaajista oli jokseenkin eri mieltä.

Suurin osa vastaajista (n=41) oli samaa mieltä siitä, että päivähoiton työntekijät puuttuvat sopivassa määrin perheen asioihin. Vastaajista 32 %:lla oli väitteeseen neutraali kanta.

Vastaajat (n=41) olivat enimmäkseen sitä mieltä, että päivähoidon työntekijät kertovat mistä apua voi saada lapsen/perheen ongelmatilanteisiin. Loput vastaajat olivat jokseenkin samaa mieltä tai heillä oli neutraali kanta.

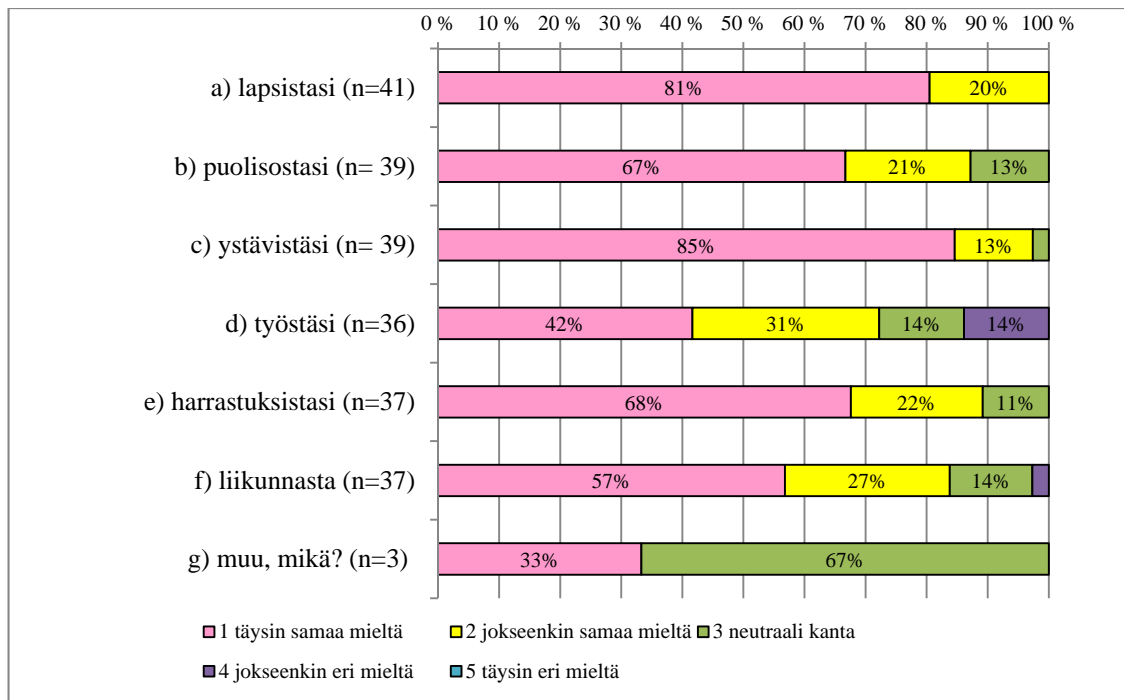
Lähes kaikki vastaajat (n=41) kokivat, että päivähoito vastaa heidän perheensä tarpeita. Vain 2 % vastaajista oli eri mieltä väitteestä.

Suurin osa (83 %) vastaajista (n=40) koki, että Vasu-keskustelut ovat hyödyllisiä ja lapsen kehitystä tukevia. Vertailtaessa ydinperheiden ja muiden perhemuotojen (uusperheet, yksinhuoltajaperheet yms.) vastauksia ilmeni, että ydinperheet olivat huomattavasti muita perhemuotoja enemmän samaa mieltä siitä, että Vasu- keskustelut ovat hyödyllisiä ja lapsen yksilöllistä kehitystä tukevia.

Suljettujen kysymysten tulosten mukaan vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä yhteistyöhön päivähoidon henkilökunnan kanssa. Vanhemmat kokivat vuorovaikutuksen avoimeksi ja välittömäksi myös avoimen kysymyksen tulosten mukaan. Avoimessa palautteessa toivottiin kuitenkin henkilökunnalta syvempää otetta keskusteluihin.

5.3 Arjen hallinta ja voimavarat

Kyselymme toinen teema oli arjen hallinta ja voimavarat. Tutkimuskysymyksemme mukaan pyrimme selvittämään, kuinka vanhemmat tukevat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kehitystä ja oppimista kotona. Vastausta tutkimuskysymykseen haettiin erilaisilla vanhempien voimavaroihin ja arjen hallintakeinoihin liittyvillä väittämäkysymyksillä, joiden tulokset ovat kuviossa 2.

KUVIO 2. Vanhempien kokemukset voimavarojen lähteistä (n=41)

Kaikki vastaajat olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapset tuovat voimavaroja arkeen (kuvio 2). Vertailusta perhemuotojen välillä, kävi ilmi, että yksinhuoltajat ja uusperheet kokivat saavansa enemmän voimavaroja arkeensa lapsista kuin ydinperheiden vastaajat.

Vastaajista (n=39) suuri osa koki saavansa puolisosista voimavaroja arkeensa. Vastaajista 13 %:lla oli väittämään neutraali kanta. Ydinperheiden vastaajat saivat enemmän voimavaroja arkeen puolisostaan kuin muiden perhemuotojen vastaajat.

Tulostemme perusteella vanhempien suurimpia arjen voimavarojen lähteitä olivat lapset, ystävät, puoliso sekä harrastukset.

Vanhemmat saivat avoimeen kysymykseen vastata omin sanoin, mitkä tekijät vähensivät erityisen paljon heidän voimavarojaan arjessa. Vanhempien (n=32) vastauksista nousi joitakin yleisimpiä tekijöitä, kuten perheen taloustilanne, vanhemman vuorotyön sovittaminen perheen arkeen, vanhemman vähäiset yöunet, yksinhuoltajan vastuu koko perheestä sekä ristiriitatilanteet.

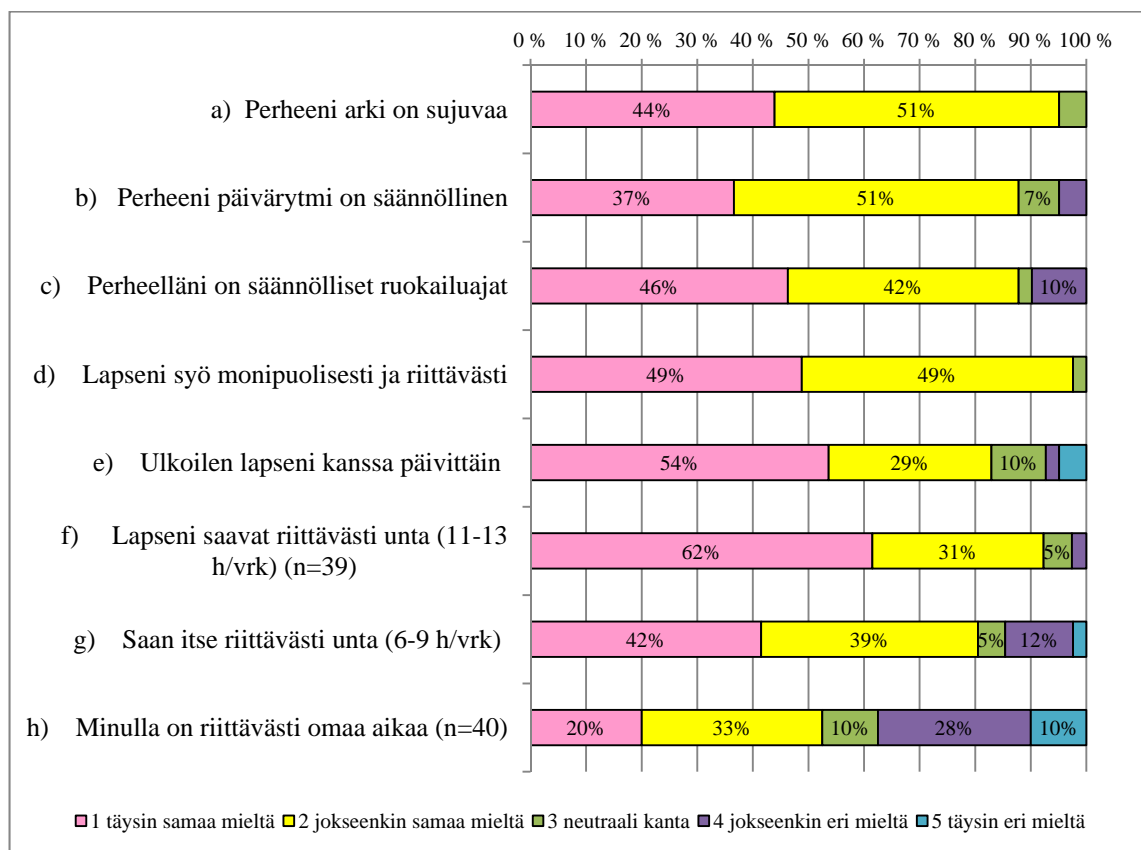
3-vuorotyön ja arjen yhteen sovittaminen

Työ ja sen jatkumiseen liittyvä epävarmuus, huoli omasta jaksamisesta, raha-huolet

Yksin arjen pyörittys on välillä raskasta!

Selvitimme kyselyssämme, kuinka paljon perheet saavat lastenhoitoapua isovanhemmilta ja muilta perheen ulkopuolisilta henkilöiltä. Isovanhemmilta lastenhoitoapua viikoittain saivat 34 % ja kuukausittain 32 % vastaajista (n=38). Vastaajista 8 % ei saanut apua lastenhoitoon isovanhemmilta lainkaan. Muilta perheen ulkopuolisilta henkilöiltä saatiin lastenhoitoapua vähemmän. Noin puolet vastaajista (n=41) sai apua muutamia kertoja vuodessa. Apua ei saanut lainkaan 17 % vastaajista.

Perheiden arjenhallintaa sekä arjen rytmitystä selvitimme kahdeksalla eri väittämällä. Kuviossa 3 on esitetty vastaukset arjenhallintaan liittyen.

KUVIO 3. Vanhempien arjen hallintaan liittyviä kokemuksia (n=41)

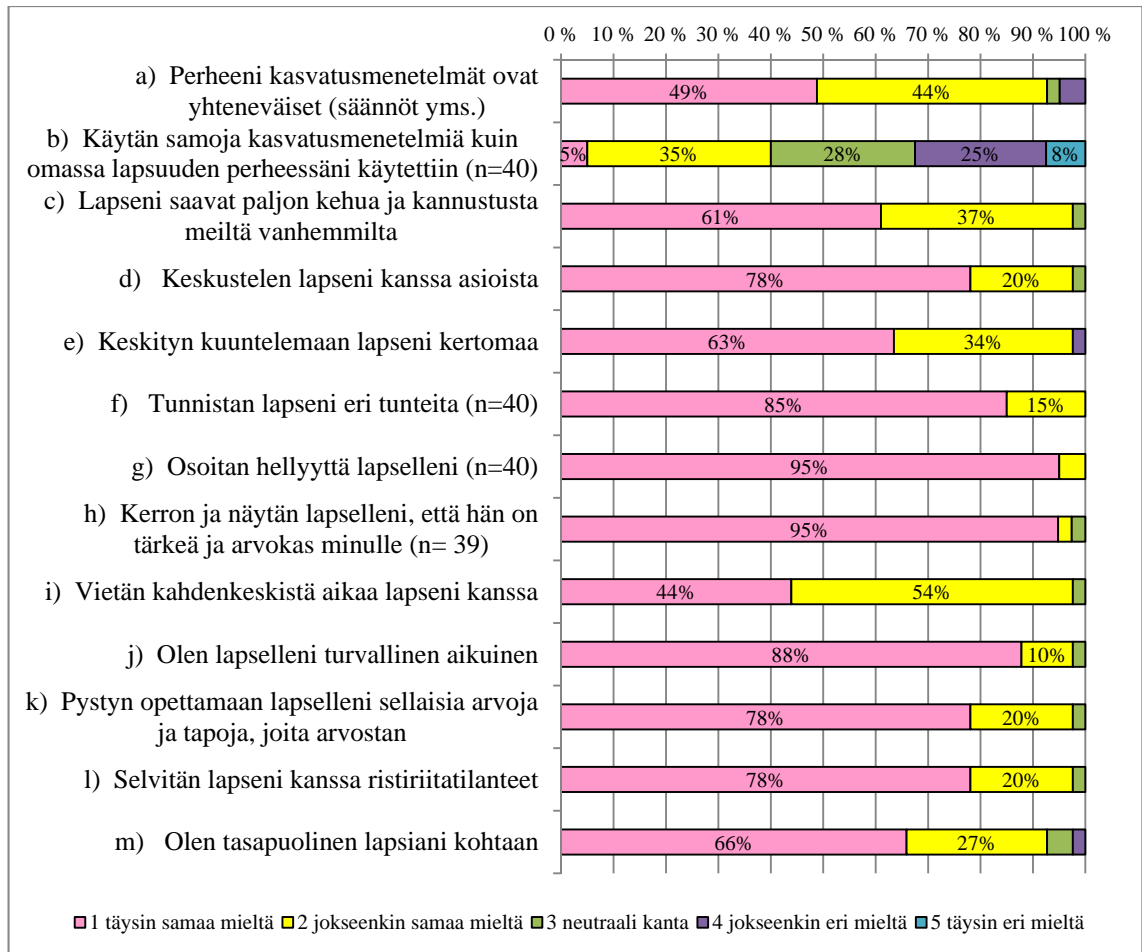
Lähes kaikki vastaajat (n=41) kokivat perheensä arjen sujuvaksi. Vain pienellä osalla oli väitteeseen neutraali kanta.

Vastaajista (n=41) 14 % ei kokenut saavansa riittävästi unta. Muiden perhemuotojen kuin ydinperheiden vastaajat olivat enemmän samaa mieltä siitä, että saivat itse riittävästi unta.

Vastaajista (n=40) 38 % koki, ettei heillä ole riittävästi omaa aikaa. Noin puolet koki kuitenkin, että heillä oli riittävästi omaa aikaa.

5.4 Kasvatusmenetelmät

Toinen tutkimuskysymyksemme oli selvittää, minkälaiset tilanteet ovat kasvattajalle haasteellisimpia ja mitä kasvatusmenetelmiä niissä tilanteissa käytetään. Vastausta tutkimuskysymykseen selvitettiin kolmellatoista väittämällä, jotka liittyivät vanhempien käyttämiin kasvatusmenetelmiin yleisesti (kuvio 4). Erilaisilla väittämillä selvitettiin myös arjen haastavia tilanteita sekä vanhempien käyttämiä seuraamuksia. Avoimella kysymyksellä otettiin selvää perheiden säännöistä.

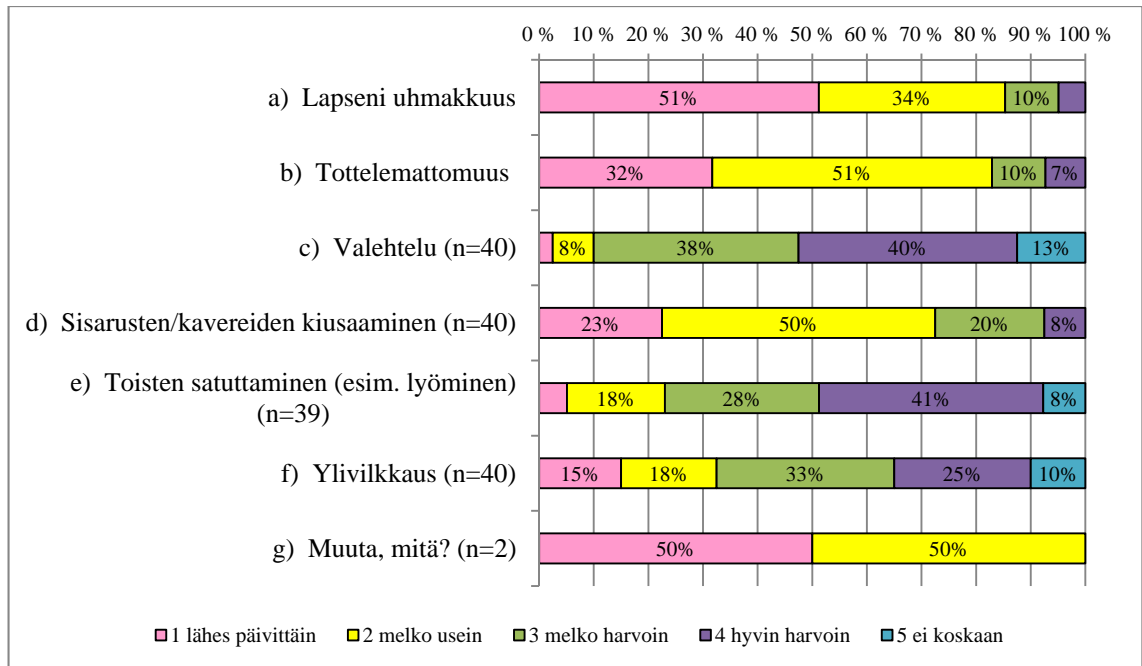

KUVIO 4 Vanhempien näkemykset lapsensa kehityksen tukemisesta (n=41)

Suurin osa vastaajista (n=41) koki perheensä kasvatustenetelmät yhteneväisiksi. Vain 5 % oli jokseenkin eri mieltä väittämästä. Ydinperheiden vastaajat olivat enemmän samaa mieltä siitä, että perheen kasvatustenetelmät ovat yhteneväiset, kuin yksinhuoltaja- ja uusperheiden vastaajat.

Väittämään ”Käytän samoja kasvatustenetelmiä kuin omassa lapsuuden perheessäni käytettiin” vastanneiden (n=40) näkemykset jakautuivat kolmeen osaan lähes tasan.

Selvitimme kuinka usein vanhemmat kokevat erilaisia kasvatuksellisesti haastavia tilanteita perheen arjessa: vastaukset ovat esitetty kuviossa 5.

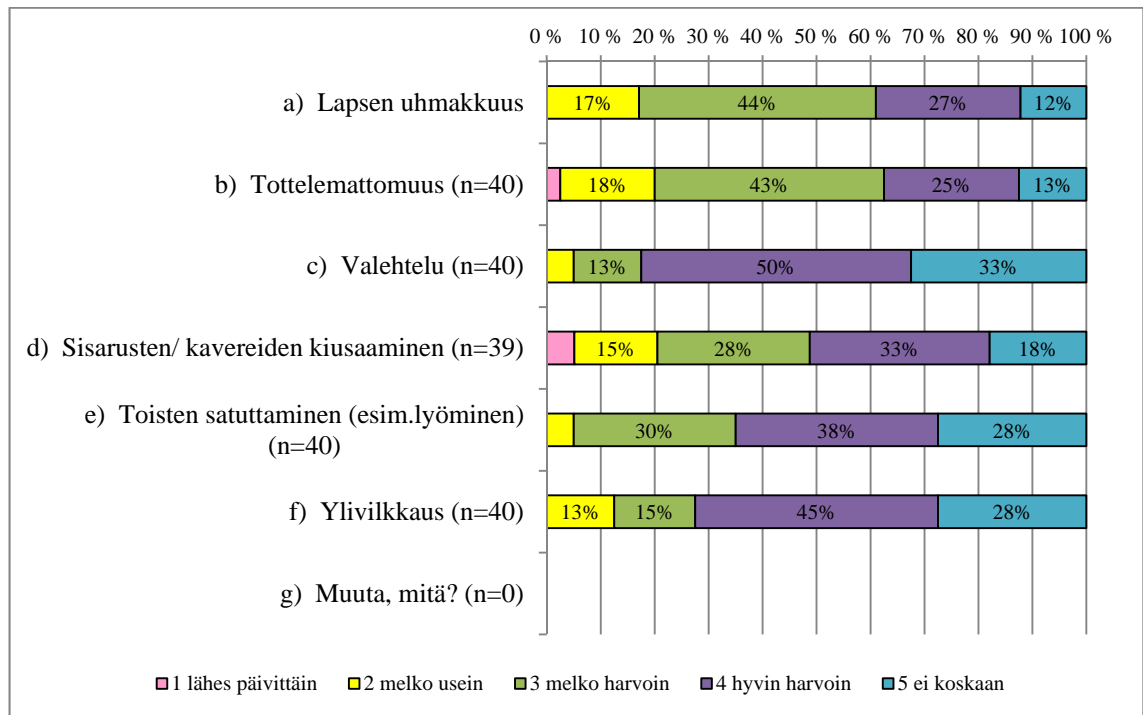
KUVIO 5. Vanhempien kokemukset haastavien tilanteiden esiintyvyydestä (n=41)

Lapsen uhmakkuutta koki vastaajista (n=41) puolet lähes päivittäin ja melko usein noin kolmannes. Kaikki vastaajista olivat kokeneet lapsen uhmakkuutta.

Lapsen ylivilkkausta koettiin kolmasosassa vastanneiden (n=40) perheistä lähes päivittäin tai melko usein. Vastaajista 10 % ei kokenut lapsen ylivilkkausta ollenkaan.

Sisarusten/ kavereiden kiusaamista puolet vastaajista (n=40) kokivat ilmenevän melko usein. Neljäsosa vastaajista koki sitä lähes päivittäin.

Vanhemmilta kysyttiin myös kokevatko he edellä mainituissa haastavissa tilanteissa keinottomuutta kasvattajina: väittämien tulokset ovat kuviossa 6.

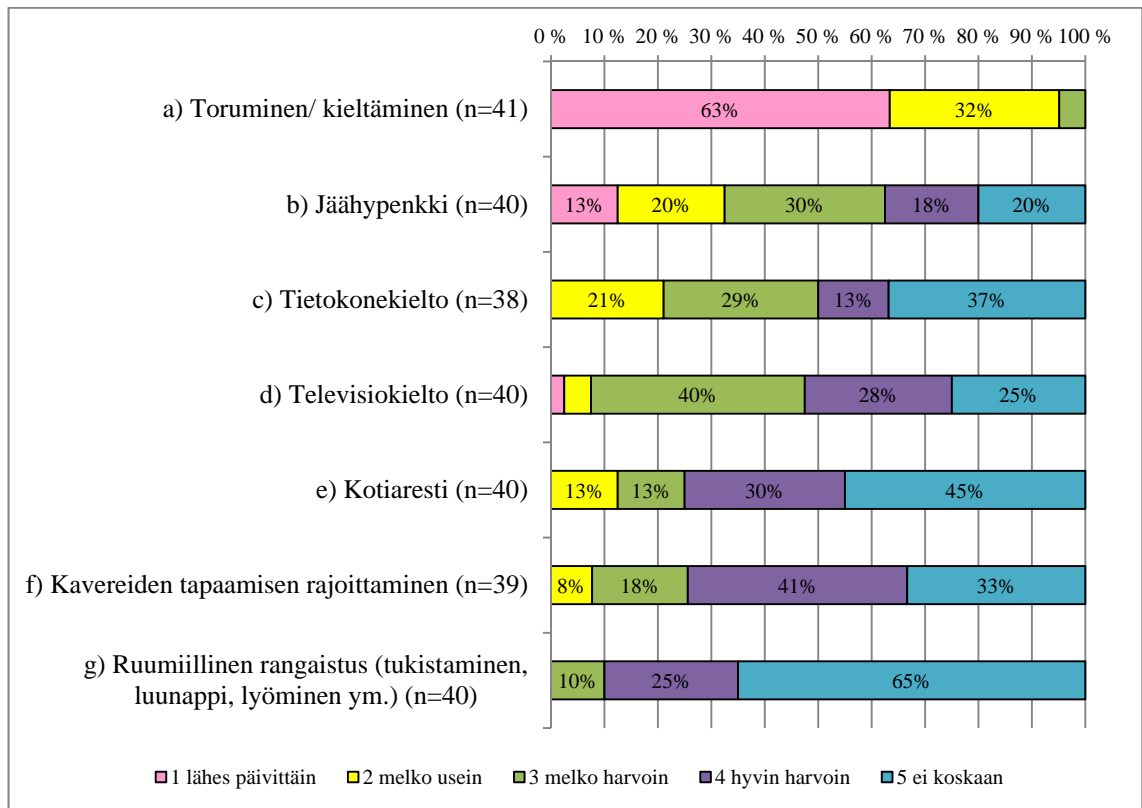
KUVIO 6. Vanhempien kokemukset keinottomuudesta haastavissa tilanteissa (n=41)

Vanhemmat eivät juurikaan kokeneet keinottomuutta haastaviin tilanteisiin päivittäin. Suuri osa vastaajista koki keinottomuutta hyvin harvoin tai ei koskaan. Noin kuudennes vastaajista (n=41) koki kuitenkin keinottomuutta lapsen uhmakkuuteen melko usein.

Vanhemmat saivat kertoa avoimesti omin sanoin, millaisia sääntöjä lapsilla on heidän perheessään. Vanhempien (n=28) palautteista nousi seuraavia keskeisimpiä sääntöjä: vanhempien kunnioittaminen, ruokailutavat, toisten satuttaminen on kiellettyä sekä huoneen siivous leikkien jälkeen.

Toisia ei satuteta, valehdella ei saa, vanhempia pitää uskoa, kissoihin ei kosketa, pöytään ei mennä ensimmäisenä, minnekään ei kiivetä luvatta, mitään ei syödä ulkoa luvatta

Vanhemmilta kysyttiin millaisia seuraamuksia he käyttävät lapsen rikkoessa sovittuja sääntöjä (kuvio 7).

KUVIO 7. Vanhempien näkemykset perheiden käyttämistä seuraamuskeinoista (n=41)

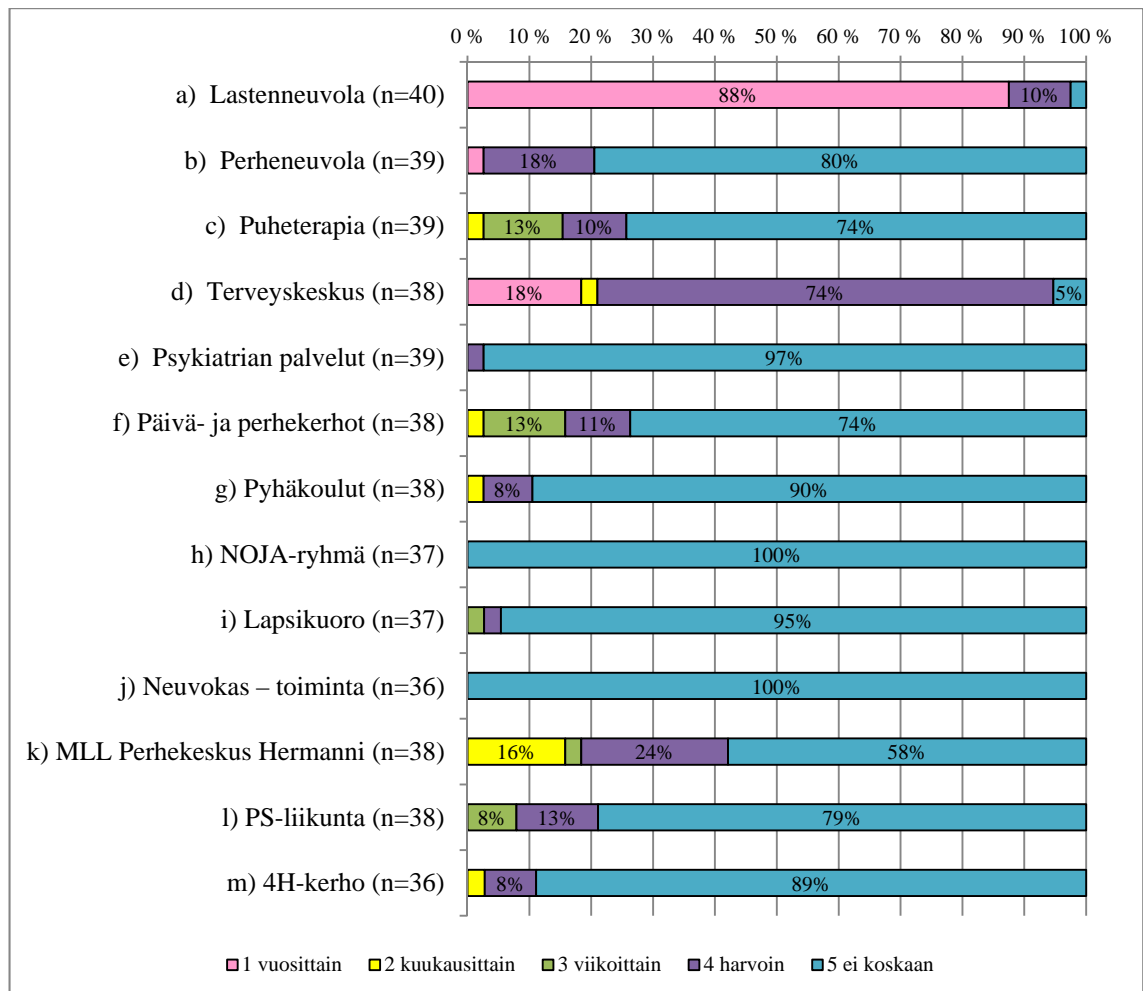
Käytetyin seuraamuskeino oli toruminen/kieltäminen. Vastaajista (n=41) suurin osa käytti torumista/kieltämistä lähes päivittäin. Melko usein sitä käytti kolmannes vastaajista.

Vastanneista (n= 40) kolmasosa käytti jäähypenkkiä lähes päivittäin tai melko usein. Vastaajista viidesosa ei käyttänyt jäähypenkkiä koskaan.

Vastanneista (n=40) 10 % käytti ruumiillista kurittamista melko harvoin. Neljäsosa vastaajista käytti ruumiillista kurittamista hyvin harvoin ja suurin osa ei koskaan.

5.5 Palveluiden käyttö

Kartoitimme vanhempien lapsiperheille suunnattujen palveluiden käyttöä yhdellä monivalintakysymyksellä, jonka tulokset ovat esitetty kuviossa 8.

KUVIO 8. Vanhempien näkemykset perheiden käyttämistä palveluista (n=40)

Seurakunnan järjestämiä palveluita käytettiin vähän. Päivä- ja perhekerhoissa kävi vastanneista (n=38) 13 % viikoittain. Pyhäkoulua käytti kuukausittain vain 3 % vastanneista (n=38). Esimerkiksi seurakunnan järjestämää Noja-ryhmää äideille ei käyttänyt vastanneista (n=37) kukaan.

Myös kolmannen sektorin palveluita käytettiin vähän. Pieksämäen Seudun Mielenterveysseuran Neuvokas-toimintakeskuksen palveluita ei käyttänyt kukaan vastanneista (n=36). Lähes kolmannes vastaajista (n=38) käytti Mannerheimin

lastensuojeluliiton Pieksämäen yhdistyksen Perhekeskus Hermannin palveluita kuukausittain. Yli puolet vastanneista ei kuitenkaan käyttänyt Perhekeskus Hermannin palveluita koskaan.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Alkuperäisen tutkimussuunnitelmamme mukaan halusimme selvittää Pieksämäen päivähoiton piirissä olevien nykyperheiden vanhemmuuteen liittyviä haasteita ja tuen tarpeita kasvattajana. Tutkimussuunnitelmamme mukaan pyrimme selvittämään edellä mainittuja asioita useiden eri tutkimuskysymysten kautta.

Tulostemme mukaan vanhemmat olivat tyytyväisiä vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan väliseen yhteistyöhön, kasvatuskumppanuuteen. Tuloksissamme oli todella vähän hajontaa. Lähes kaikki vanhemmat kokivat päivähoiton henkilökunnan helposti lähestyttäviksi. Vanhemmat kokivat kommunikaation ja tiedonkulun olevan toimivaa. Vanhemmat kokivat myös varhaisen puuttumisen määrän sopivaksi. Lähes kaikki vanhemmat olivat myös sitä mieltä, että keskustelut päivähoiton henkilökunnan kanssa tukivat heidän omaa kasvatustyötään.

Vanhempien palaute kasvatuskumppanuudesta oli pääasiassa positiivista, mutta joitakin kehittämisen kohteitakin tuloksista nousi. Osa vanhemmista toivoi päivähoiton henkilökunnalta syvempää ja pohtivampaa otetta vasu-keskusteluihin.

Tuloksistamme voisimme vetää johtopäätöksen Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen sekä päivähoiton henkilökunnan olevan ensiluokkaista. Koska yhdessäkään tätä teemaa koskevissa väittämässä ei ollut juuri hajontaa, pohdimme kuvastavatko tuloksemme täysin päivähoiton todellista tilaa. Tulostemme mukaan vanhemmat pitävät kasvatuskumppanuutta hyvänä käytäntönä sekä vuorovaikutusta päivähoiton henkilökunnan kanssa avoimena ja luottamuksellisena.

Avoimuuden ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen merkitys nousi esille myös Marjo Iso-Kuuselan varhaiskasvatustieteen pro gradu- tutkielmassa ”Vanhempien ja päiväkodin ammattilaisten välinen yhteistyö. Yhteen hiileen puhaltamista vai vain kaunis ajatus?”. Iso-Kuuselan tutkielmassa ilmeni, että vanhemmat luottivat päivähoiton työntekijöihin vahvasti. Iso-Kuuselan tulosten mukaan suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että yhteistyö sujuu hyvin päivähoiton ja kodin välillä. (Iso-Kuusela 2008, 53, 61.)

Vastausten pohjalta voimme todeta, että voimavaroja arkeen vanhemmille toivat puoliso lapset sekä harrastukset. Se, että toinen ihminen jakaa arjen, on merkittävää jaksamisen kannalta. Teoria-osassamme kerrottiin hyvän parisuhteen olevan tärkeä osa hyvinvointia, mutta aina parisuhteen hoitaminen ei ole helppoa arjen kiireessä. Vaikka arki välillä väsyttääkin, tutkimuksemme vastaajista suurin osa tunsivat saavansa voimavaroja arkeensa lapsistaan. Vertailumme ydinperheiden ja muiden perhemuotojen välillä osoitti, että muiden perhemuotojen vastaajat saivat enemmän lapsista voimavaroja arkeensa kuin ydinperheiden. Tätä vertailutulosta selittävät luultavasti yksinhuoltajien vastaukset. Yksinhuoltajat ovat enemmän vastuussa lapsista ja näin ollen heidän voimavarojaan kuluu enemmän.

Teoria-osuudestamme kerroimme, että lapsiperheiden arkeen mahtuu niin hyviä kuin vähemmän myönteisiä asioita. Tuloksistamme käy ilmi, että monet vastaajista kokivat voimavaroja arjessa vähentävän esimerkiksi vuorotyön ja perheen taloustilanteen. Kerroimme teoria-osuudessamme että vuorotyö on nyky maailmassa hyvin yleistä ja sillä on merkittävä vaikutus lapsiperheille ja heidän arkeensa. Vaikeaksi vuorotyön tekee sen epäsäännöllisyys ja se kuinka työ saadaan sopimaan kaikkiin muihin perheen aikatauluihin. Tutkimuksemme vastaajat kertoivatkin, että kolmivuorotyön ja arjen yhteensovittaminen vähentää voimavaroja arjessa. Lasten kanssa valvominen yövuorojen jälkeen kuluttaa paljon voimavaroja.

Vanhempien kokemusten mukaan taloustilanne vaikuttaa perheen hyvinvointiin. Esimerkiksi suuressa perheessä raha on välillä vähissä ja vanhemmilla voi olla velkoja. Vanhemmat voivat olla huolestuneita ja väsyneitä rahatilanteen takia. Myös teoriaosuudessamme olemme käsitelleet taloustilanteen vaikutusta perheen arkeen.

Työ ja sen jatkumiseen liittyvä epävarmuus, huoli omasta jaksamisesta, raha-huolet

Tulostemme mukaan perheiden arjessa ilmeni eniten kasvatus-haasteita lasten uhmakkuudessa, tottelemattomuudessa ja toisten kiusaamisessa. Opinnäytetyön tekijöillä olikin ennakko-oletuksena, että etenkin kiusaaminen on yleinen haaste, sillä siitä on ollut paljon yhteiskunnallista keskustelua eri medioissa. Käytetyimpiä seuraamuksia olivat toruminen/ kieltäminen ja jäähyphenkin käyttö. Yllätyksenä tuli, että

ruumiillisen rangaistuksen käyttöä ilmeni jonkin verran; 35 % käytti sitä melko tai hyvin harvoin.

Samankaltaisia tuloksia on saatu myös Hannele Vesterlin, 2007, tekemässä pro gradu-tutkielmassa ”Voimavaroja vanhemmuuteen ja parisuhteeseen, Lapsiperheiden vanhempien kokemuksia tukiryhmätoiminnasta”. Vesterlinin saamien tulosten mukaan, vanhemmat kokivat lapsen uhmakkuuden sekä sisarusten välisen kateuden tuovan haasteita perheen arkeen. Vanhemmat kokivat haastavuutta löytää kasvatuskeinoja näihin haastaviin tilanteisiin. (Vesterlin 2007, 35.)

Palveluiden käytössä opinnäytetyön tekijöitä yllätti erityisesti kolmannen sektorin ja seurakunnan palveluiden käytön vähyys.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimussuunnitelman teon jälkeen tutkimuksen tekeminen aloitetaan tutkimusluvan hakemisella (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12). Teimme opinnäytetyömme yhteistyössä Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Haimme oman tutkimuslupamme Pieksämäen varhaiskasvatuksen johtajalta.

Koko opinnäytetyöprosessimme ajan huolehdimme vastaajien tunnistamattomuudesta. Kyselylomakkeeseemme vastattiin nimettömänä. Tunnistamattomuus on erityisen tärkeää tutkimusta tehtäessä. Vastaajia tulee suojella negatiivisilta seurauksilta, joita heidän tunnistettavuutensa tutkimusjulkaisussa voisi tuoda. Tunnistamattomuuden lupaamien vastaajille vaikuttaa myös vastausten rehellisyyteen positiivisesti. (Kuula 2006, 201.)

Vastaajat vastasivat kyselylomakkeeseemme omissa kodeissaan ja palauttivat ne sitten palautuskuoressa päiväkoteihin palautuslaatikoihin, joita ei olisi saanut rikkomatta auki. Näin ollen esimerkiksi päiväkotien henkilökunta ei ole voinut yhdistää yksittäistä kyselylomaketta johonkin henkilöön.

Kyselylomakkeemme yhteydessä oli vapaaehtoinen ravintolalahjakorttiarvonta. Ohjeistuksena oli, että vastaajien tulee osallistuessaan arvontaan leikata arvontalipuke irti kyselylomakkeesta ja palauttaa se vastauslaatikkoon erikseen, ei siis kuoren sisällä. Suurin osa vastaajista oli palauttanut arvontalipukkeen ohjeistuksemme mukaan, joten emme voineet yhdistää nimiä kyselylomakkeisiin. Vastaajien palauttamia täytettyjä kyselylomakkeita ja arvontalipukkeita säilytimme erityisen varovaisesti ja huolellisesti, jotta ulkopuoliset eivät päässeet niihin käsiksi.

Tuloksien analysoinnissa pidimme koko prosessin ajan objektiivisen ja ammatillisen otteen vastauksiin. Eettisyyden ja ammatillisuuden muistaminen koko prosessin ajan tuo luotettavuutta tutkimukseemme. Pidimme huolen tuloksia kirjoittaessa, ettei yksittäisiä vastaajia voi raportistamme tunnistaa. Jo tutkimuskysymyksiä suunnitellessamme

otimme huomioon eettisen näkökulman ja laadimme kysymysten asettelumme niin, etteivät ne ohjaile vastaajia.

Saimme ohjausta tulosten syöttämiseen ja SPSS-ohjelman käyttöön. Ohjelman käyttämisen osaaminen ja hallinta liittyy myös oleellisesti eettisyyteen ja luotettavuuteen, koska vastausten tulokset eivät saa väärentyä. Meille on hyvin tärkeää toimia eettisesti ja tarkasti tutkimuksemme jokaisessa eri vaiheessa.

Pääasiallisesti olimme tyytyväisiä kyselylomakkeeseemme. Jälkikäteen ajateltuna, olisimme karsineet kyselylomaketta lyhyemmäksi. Esimerkiksi palveluiden käyttöosuuden olisimme voineet jättää kokonaan pois. Se jäi opinnäytetyössämme hieman sivuosaan. Kyselylomakkeemme ulkoasuun olimme hyvin tyytyväisiä. Lomakkeemme osoittautui toimivaksi, koska sen täytössä ei esiintynyt juuri ollenkaan virheitä. Kyselylomakkeemme viimeisessä kysymyksessä (palveluiden käyttö) vastausvaihtoehtojen asteikko oli huono ja epälooginen: sen olisimme miettineet uudelleen.

#

Pohdimme sitä, miksi kyselymme vastausprosentti jäi melko pieneksi. Jaoimme 124 kyselylomaketta, joihin vastasi 41 vanhempaa. Pohdimme myös vastausprosenttimme yhteyttä tulostemme vähäiseen hajontaan. Jäimme myös pohtimaan miksi nuoret vanhemmat eivät vastanneet kyselyymme.

Tutkimuksemme alussa pohdimme miten suurelle kohderyhmälle kyselymme jakaisimme, jotta saisimme riittävästi vastauksia. Halusimme tehdä kyselyn suhteellisen laajalle joukolle, koska kyselyyn vastaajien määrää ei pysty ennustamaan etukäteen. Jos olisimme päättäneet tehdä kyselyn pienemmälle kohderyhmälle ja vastausprosentti olisi jäänyt liian pieneksi, olisimme laajentaneet kyselyämme muihin päiväkodeihin. Vaikka vastausprosentti oli pienekkö, saimme siitä arvokasta tietoa. Olimme tyytyväisiä siihen, että saimme vastauksia kaikista päiväkodeista.

#

Tutkimustamme voidaan käyttää päiväkodeissa monipuolisesti. Tuloksistamme käy selkeästi ilmi, missä asioissa vanhemmat tarvitsisivat tukea kasvattajuuteensa. Myös vanhempien ajatukset kasvatuskumppanuuden ja lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman tuomasta muutoksesta ovat hyödyllistä tietoa

päivähoidolle. Uskomme, että tutkimuksemme on tuottanut hyödyllistä tietoa Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatukselle, mitä he voivat käyttää kehittäessään päivähoitoa. Halusimme tuoda tietoa tuloksistamme myös vanhemmille, joten teimme tuloksistamme posterit tutkimukseen osallistuneisiin päiväkoteihin. Toivomme, että posterit houkuttelisivat vanhemmat lukemaan myös valmiin opinnäytetyöraporttimme.

Lähteiden valintaan pitää kiinnittää suurta huomiota. On hyvä osata kriittisesti arvioida ja seuloa erilaisista lähteistä omaa työtään parhaiten palvelevat lähteet. Sellaiset lähteet, joiden tekijää tai tuottajaa ei voida selvittää, ei voida tutkimuksessa käyttää. #Myös se, onko tieto tarkoituksenmukaista ja ajan tasalla olevaa, täytyy huomioida. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 16.)#

Mielestämme onnistuimme pyrkimyksessä etsiä luotettavia lähteitä. Pyrimme aineistoa etsiessämme kriittisesti arvioimaan, mitkä lähteet parhaiten palvelisivat meidän työtämme. Jätimme lähdeaineistosta pois sellaiset lähteet, joita emme pitäneet luotettavina, esimerkiksi jos tekijöitä ei voida varmistaa. Pyrimme myös käyttämään uusia, ajan tasalla olevia lähdeaineistoja, jotta saisimme monipuolista ja uutta tietoa teoriaosaamme. #

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa virheetöntä tietoa. Tulosten luotettavuus ja pätevyys kuitenkin vaihtelevat, joten kaikissa tutkimuksissa on tärkeää arvioida sen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2006, 216.) Tutkimuksen toistettavuus sekä eissattumanvaraiset tulokset tuovat tutkimukselle reliaabeliuden, eli luotettavuuden. Tutkimuksen tulisi siis olla toistettavissa toisen tutkijan toimesta (Hirsjärvi ym. 2006, 216). Luotettavuutta tuo myös tarkasti kuvattu menetelmäosuus. Tarkasti kuvatun menetelmäosuuden ansiosta tutkimuksen toistettavuus paranee huomattavasti (Hirsjärvi ym. 2006, 242).

Olemme yrittäneet tehdä omasta tutkimuksestamme helposti toistettavan. Toistettavuutta tukee kyselylomakkeen strukturoidut kysymykset sekä yksinkertaiset analysointimenetelmät. Tutkimuksemme oli empiirinen ja perustui vanhempien

kokemuksiin, joten aineistossamme saattaa ilmetä sattumanvaraisuuksia. Vanhempien mielialat ja perheen sen hetkinen tilanne ovat voineet vaikuttaa tutkimustuloksiin. Jos tutkimus toistettaisiin myöhemmin samoille vanhemmille, emme usko, että tulokset olisivat samat edellä mainittujen seikkojen vuoksi. Myös päiväkodeissa tapahtuvat mahdolliset muutokset muuttaisivat tutkimustuloksia. Meille palautuneet kyselylomakkeet olivat pääasiassa täytetty ohjeiden mukaisesti, joten aineisto analysoitiin alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaisesti.

Tutkimuksemme oli pääsääntöisesti määrällinen tutkimus, mutta siinä oli myös laadullisen tutkimuksen piirteitä. Kyselylomakkeessamme oli myös neljä avointa kysymystä. Avoimet kysymykset toivat mielestämme tutkimuksellemme lisäarvoa ja yksityiskohtaisempaa tietoa. Saimme avoimiin kysymyksiin kohtalaisen paljon vastauksia: noin kolmasosa oli jättänyt vastaamatta niihin. Pidämme avointen kysymysten tuomaa tietoa vertailukelpoisena, koska niihin vastattiin pääsääntöisesti oikein.

Varsinkin vanhempien antamaa avointa palautetta lapsen oman vasun tuomasta muutoksesta kasvatuskumppanuuteen pidimme erityisen arvokkaana tietona yhteistyökumppanillemme. Uskomme tällaisen yksityiskohtaisen tiedon lisäävän tutkimuksemme luotettavuutta.

Tutkimuksen validius (pätevyys) tarkoittaa tutkimusmenetelmänä mitata sitä, mitä alkuperäisen suunnitelman mukaan oli tarkoitus mitata. Mittarit ja menetelmät eivät aina ole tarkoituksen mukaisia, suhteessa siihen mitä tutkija tutkii. Esimerkiksi vastaajat ovat saattaneet tulkita kyselylomakkeen kysymykset eri tavalla, jolla tutkimuksen tekijä on tarkoittanut. (Hirsjärvi ym. 2006, 216–217.)

Joitakin avoimia kysymyksiä olisimme voineet miettiä hieman tarkemmin. Kysymysten asettelu oli joissain kysymyksissä sellainen, että ne eivät välttämättä tuoneet meille tutkimuskysymyksiimme vastaavaa tietoa.

Aiheestamme ei ollut tehty aikaisemmin suoraan verrannollisia tutkimuksia Pieksämäellä tai muualla Suomessa. Näin ollen tutkimuksen tekijöillä ei ollut ennakkoletuksia tutkimustuloksista. Pidimme koko opinnäytetyöprosessin ajan objektiivisen ja

neutraalin näkökulman tutkimustuloksiin. Tutkimustulokset täytyy esittää rehellisesti, ilman miellyttämistä tai kaunistelemista (Hirsjärvi ym. 2009, 26). Tutkimustuloksiamme esitellessä olemme kertoneet tuloksista rehellisesti, emmekä ole pyrkineet miellyttämään esimerkiksi yhteistyökumppaniamme. #

7.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Jatkotutkimusehdotuksena tutkimuksemme tulosten pohjalta, voitaisiin keskittyä johonkin tiettyyn osa-alueeseen syvemmin. Aloittaessamme yhteistyön Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksen johtajan kanssa, hän toi esille toiveen kasvatuskumppanuuden lisäämisestä tutkimukseemme. Kasvatuskumppanuutta voisi siis tutkia syvemmin. Tutkimuksemme mukaan vastaajien mielipide kasvatuskumppanuuden ja Vasun tuomasta muutoksesta jakaantui lähes tasan; puolet oli sitä mieltä, että vuorovaikutus ja yhteistyö ovat avoimempaa ja puolet sitä mieltä, että muutosta ei ole. Pieksämäen kaupunki voisi halutessaan selvittää vanhempien konkreettisia toiveita kasvatuskumppanuuden suhteen.

Keräsimme kyselylomakkeellamme paljon tietoa vanhemmilta. Tutkimuksessamme emme ole voineet hyödyntää kaikkea tietoa parhaalla mahdollisella tavalla, jotta tutkimuksestamme ei tullut liian laajaa. Keräämäämme tietoa voisi käyttää hyväksi tulevissa tutkimuksissa sekä Pieksämäen varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Tutkimuksen tekijät voivat myös käyttää kerättyä aineistoa tulevaisuudessa, jos päättävät jatkaa opintoja.

Tutkimuksessamme selvitimme myös, kuinka usein vanhemmat käyttävät Pieksämäen lapsiperheille tarkoitettuja palveluita. Tuloksista kävi ilmi, että vanhemmat käyttävät terveydenhuollon palveluita eniten, mutta kolmannen sektorin ja seurakunnan palveluiden käyttö jäi hyvin vähäiseksi. Yhtenä jatkotutkimusehdotuksena voisi olla selvittää, miksi vanhemmat eivät ole käyttäneet kyseisiä palveluita. Ehkä vanhemmat eivät ole tietoisia heille tarjotuista palveluista tai he eivät koe palveluita heille tarpeellisiksi. Eräs jatkotutkimusehdotus voisi myös olla kuinka päiväkotit ja muut palveluiden tarjoajat, esimerkiksi seurakunta voisivat tehdä yhteistyötä yhdessä.

Mielestämme olisi mielenkiintoista tehdä samanlainen tutkimus laajemmalle alueelle, esimerkiksi suurien kaupunkien varhaiskasvatukselle. Sitten voisimme verrata saamiamme tuloksia tämän tutkimuksen tuloksiin.

7.4 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielestämme opettava prosessi monella tapaa. Ammatillisuutta ajatellen se on tuonut meille monia hyödyllisiä taitoja ja tietoja. Opinnäytetyöprosessi on tuonut meille valmiudet tehdä erilaisia tutkimuksia ja selvityksiä, joita eteemme voi myöhemmin työelämässä tulla. Olemme oppineet konkreettisia taitoja, joita tutkimuksen tekemiseen tarvitaan. Opinnäytetyöhömmä käyttämämme teorianlähteet sekä tutkimustuloksemme ovat tuoneet meille paljon tärkeää tietoa, joita tarvitsemme tulevana päivähoiton ammattilaisina. Tutkimuksemme toi meille myös näkökulmaa päivähoiton monimuotoisuudesta; mitä kaikkea ammattilaisen on tärkeää tietää ja hallita. Tietoisuutemme kasvatuskumppanuudesta on kasvanut valtavasti. Osaamme ottaa huomioon seikkoja onnistuneen kasvatuskumppanuuden luomiseksi. Olemme saaneet valmiudet toimia ”kasvatuskumppanina”.

Tutkimuksessamme saimme tietoa siitä, mitä haastavia tilanteita perheiden arkeen kuuluu. Jotkin perheen arjessa olevat tekijät voivat viedä paljonkin voimavaroja vanhemmilta. Päivähoiton ammattilaisina on tärkeä tiedostaa ja oppia huomaamaan perheen mahdollisia voimavaroja kuluttavia seikkoja, kuten tutkimuksessammekin esiin tullut vuorotyön tuoma väsymys, talousvaikeuksien tuoma stressi tai yksinhuoltajan kokema väsymys. Päivähoiton ammattilaisina meidän on tärkeä osata keskustella näistä asioista ja ohjata perhe muiden tukipalveluiden piiriin.

Opinnäytetyöprosessimme aikana olemme myös saaneet paljon tietoja ja valmiuksia suhteessa sosionomin (AMK) -tutkinnon kompetenssiin. Koemme erityisesti asiakastyön osaamisen ja tutkimuksellisen kehittämisosaamisen vahvistuneen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012a.)

Opinnäytetyön tekeminen tuntui meistä myös joissain vaiheissa haastavalta. Prosessin alkuvaiheessa tutustuimme aihettamme sivuaviin aikaisempiin tutkimuksiin ja muuhun teoriatiedonlähteisiin ja saimme varmuutta siihen, että olimme valinneet oikean aiheen. Jo alussa aiheen rajaus oli haasteellista mielestämme ja sitä olisi pitänyt varmaankin rajata vielä paljon. Motivaatiota ylläpiti kuitenkin valitsemamme aiheen mielenkiintoisuus sekä opinnäytetyömme työelämälähtöisyys: halusimme tuottaa hyödyllistä tietoa yhteistyökumppanillemme.

Koemme, että olemme oppineet prosessista paljon, vaikka jälkeenpäin ajateltuna, olisimme tehneet monet asiat toisin. Aiheemme oli liian laaja ja sen takia opinnäytetyön tekeminen tuntui välillä ylitsepääsemättömältä.

Mielestämme aiheemme on tärkeä ja ajankohtainen. Aikaisemmin on tutkittu paljon esimerkiksi päivähoiton laatua. Halusimme tuottaa tietoa jostain tuoreesta aiheesta. Tavoitteena olikin kehittää päivähoitoa vastaamaan vielä enemmän perheiden tarpeita.

Päivähoidon ja lapsiperheiden välinen yhteistyö on tärkeää. On hienoa, että meidän tekemällämme tutkimuksella ja niistä saaduilla tuloksilla voidaan mahdollisesti kehittää päivähoiton ja lapsiperheiden välistä yhteistyötä.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2004. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, Maarit; Hännikäinen, Maritta; Karila, Kirsti; Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino
- Aronen, Eeva i.a. Ylivilkas lapsi. Perus- ja erityisopetuksen tietopankki. Viitattu 20.1.2013 http://www.perusopetus.fi/?page_id=32
- Cacciatore, Raisa; Hurme, Vuokko (toim.) 2008. Kiukkukirja. Aggressiokasvattajan käsikirja-vauvasta kouluikään. Helsinki: Väestöliitto.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Viitattu 9.2.2013. <http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytetyo/Sivut/default.aspx>
- Eskelinen, Anne 2000. Rakkautta ja rajoja kasvatukseen. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Hartley-Brewer, Elizabeth 2006. Kehu ja kasvata poika. Helsinki: Helmi.
- Heinämäki, Liisa 2006. Varhaista tukea lapselle- työvälineenä kehittämisvalikko. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Hellsten, Tommy 1999. Vanhemmuus-vastuullista vallankäyttöä. Helsinki: Kirjapaja Oy
- Hirsjärvi, Sirkka & Huttunen, Jouko 1997. Johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2006. Tutki ja kirjoita. 12. painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Iso-Kuusela, Marjo 2008. Vanhempien ja päiväkodin ammattilaisten välinen yhteistyö. Yhteen hiileen puhaltamista vai vain kaunis ajatus? Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteidenlaitos. Pro gradu-tutkielma.
- Juusola, Mervi 2010. Äidin voimakirja. Helsinki: Otava.

- Kinnunen, Ulla; Malinen, Kaisa & Laitinen, Katja 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: Perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: PS-kustannus, 125-147.
- Koivunen, Pirjo-Leena 2009. Hyvä päivähoido. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- Laki lasten päivähoitosta 1973/36. 19.1.1973. Viitattu 19.1.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Malinen, Kaisa & Rönkä, Anna 2009. Mihin aika riittää? Teoksessa Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 179-202.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.a. Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Viitattu 23.1.2012.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ ja_ kasvatus/ lapsen_ ja_ vanhemman_ varhainen_ vu/
- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.b. Lapsi valehtelee. Vanhempainnetti. Viitattu 25.1.2013
http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mll.fi%2Fvanhempainnetti%2Ftukivinkit%2Flapsi_valehtelee%2F&ei=meoDUe7CHYSn4ATLkoGYAg&usg=AFQjCNF0HPtsIZAtCReEvMITVKHPOsZuDA&bvm=bv.41524429,d.bGE
- Perälä, Marja-Leena; Salonen, Anne; Halme, Nina & Nykänen, Sirpa 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempain näkökulma. Viitattu 21.1.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/27f8cfeb-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d>
- Pieksämäen kaupunki 2008. Varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 19.1.2013.
http://www.pieksamaki.fi/kaupunki/files/File/Pieksamaen_ kaupungin_ varhaiskasvatussuunnitelma_2008.pdf
- Poikonen, Pirjo-Liisa & Lehtipää, Riina 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: Kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa

- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 69-88.
- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa; Lämsä, Tiina 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Teoksessa Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa; Lämsä, Tiina (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 11-19.
- Sihvola, Seija 2002. Voimaa vanhemmuuteen. Helsinki: Ajatus.
- Sinkkonen, Jari 2012. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: Wsoy.
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Viitattu 1.12.2012, 22.1.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2004a. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:14. Viitattu 21.1.2012. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=D_LFE-3578.pdf&title=Lastenneuvola_lapsiperheiden_tukena_fi.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2004b. Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Viitattu 11.1.2013. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=D_LFE-3644.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013a. Kasvatuskumppanuus-menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Viitattu 14.1.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012a. Sosiaaliportti. Sosionomi (AMK) -tutkinto. Viitattu 4.1.2013. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012b. Sosiaaliportti. Varhaiskasvatus ja päivähoito. Viitattu 15.1.2012. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013b. Tuki varhaiskasvatuksessa. Viitattu 20.1.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/lapsen/tuki_varhaiskasvatuksessa
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011. Varhaiskasvatuksen keskeinen lainsäädäntö. Viitattu 15.1.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/lainsaadanto
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013c. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 15.1.2012. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat/vasu-asiakirja
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.
- Vesterlin, Hannele 2007. Voimavaroja vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. Lapsiperheiden vanhempien kokemuksia tukiryhmätoiminnasta. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.

LIITE 1: Kyselylomake

KASVATUSMENETELMÄT NYKYPERHEISSÄ JA TUEN TARPEET

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja vastauslomakkeet tulevat vain tätä opinnäytetyötä tekevien opiskelijoiden käyttöön.

Ympyröi sopivin vaihtoehto

1. Vastaaaja	1 Äiti
2 Isä
3 Muu huoltaja
2. Vastaaajan ikä	1 Alle 20-vuotias
2 20-25-vuotias
3 26-35-vuotias
4 36-45-vuotias
5 46-vuotias tai vanhempi
3. Perhesuhteet	1 Ydinperhe
2 Yksinhuoltaja
3 Muu, mikä? _____
4. Alle 18-vuotiaiden lasten määrä	_____
5. Vastaaajan koulutustausta	1 Perusaste (peruskoulu, kansakoulu)
2 Toinen aste (Lukio, ammattikoulu, opisto)
3 Korkea-aste (Ammattikorkeakoulu, yliopisto)

PÄIVÄHOIDON JA KODIN YHTEISTYÖ

6. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) Saan riittävästi tietoa lapseni päivän kulusta päivähoidon työntekijältä	1	2	3	4	5
b) Päivähoidon työntekijät ovat mielestäni helposti lähestyttävissä ja vuorovaikutus on avointa	1	2	3	4	5
c) Päivähoidon työntekijät ilmaisevat mahdollisen huolen lapsesta avoimesti minulle	1	2	3	4	5
d) Päivähoidon työntekijät puuttuvat sopivassa määrin perheeni asioihin	1	2	3	4	5
e) Päivähoidon työntekijät kertovat mistä apua voi saada	1	2	3	4	5

lapseni/perheeni ongelmatilanteisiin					
f) Päivähoito vastaa perheeni tarpeita	1	2	3	4	5
g) Vasu-keskustelut ovat hyödyllisiä ja tukevat lapseni yksilöllistä kehitystä	1	2	3	4	5
h) Keskusteluista päivähoiton työntekijöiden kanssa saan tukea omaan kasvatustyöhöni	1	2	3	4	5

7. Miten koet yhteistyön muuttuneen päivähoiton henkilökunnan kanssa Vasu keskustelujen myötä?

ARJEN HALLINTA JA VOIMAVARAT

8. Saatko voimavaroja arkeesi seuraavista asioista?	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) lapsistasi	1	2	3	4	5
b) puolisostasi	1	2	3	4	5
c) ystävästäsi	1	2	3	4	5
d) työstäsi	1	2	3	4	5
e) harrastuksistasi	1	2	3	4	5
f) liikunnasta	1	2	3	4	5
g) muu, mikä?	1	2	3	4	5

9. Mitkä asiat vähentävät ja kuluttavat erityisen paljon voimiasi arjessa?

10. Auttavatko isovanhemmat lastesi hoidossa?

- 1 Kyllä, viikoittain
- 2 Kyllä, kuukausittain
- 3 Kyllä, muutamia kertoja vuodessa
- 4 Ei lainkaan

11. Auttavatko muut perheen ulkopuoliset henkilöt, esim. ystävät lastesi hoidossa?

- 1 Kyllä, viikoittain
- 2 Kyllä, kuukausittain
- 3 Kyllä, muutamia kertoja vuodessa
- 4 Ei lainkaan

12. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) Perheeni arki on sujuvaa	1	2	3	4	5
b) Perheeni päivärytmi on säännöllinen	1	2	3	4	5
c) Perheelläni on säännölliset ruokailuajat	1	2	3	4	5
d) Lapseni syö monipuolisesti ja riittävästi	1	2	3	4	5
e) Ulkoilen lapseni kanssa päivittäin	1	2	3	4	5
f) Lapseni saavat riittävästi unta (11-13 h/vrk)	1	2	3	4	5
g) Saan itse riittävästi unta (6-9 h/vrk)	1	2	3	4	5
h) Minulla on riittävästi omaa aikaa	1	2	3	4	5
i) Minulla on riittävästi kahdenkeskeistä aikaa puolisoni kanssa	1	2	3	4	5

KASVATUSMENETELMÄT

13. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) Perheeni kasvatustenetelmät ovat yhteneväiset (säännöt yms.)	1	2	3	4	5
b) Käytän samoja kasvatustenetelmiä kuin omassa lapsuuden perheessäni käytettiin	1	2	3	4	5
c) Lapseni saavat paljon kehua ja kannustusta meiltä vanhemmilta	1	2	3	4	5
d) Keskustelen lapseni kanssa asioista	1	2	3	4	5
e) Keskityn kuuntelemaan lapseni kertomaa	1	2	3	4	5
f) Tunnistan lapseni eri tunteita	1	2	3	4	5
g) Osoitan hellyyttä lapselleni	1	2	3	4	5
h) Kerron ja näytän lapselleni, että hän on tärkeä ja arvokas minulle	1	2	3	4	5
i) Vietän kahdenkeskeistä aikaa lapseni kanssa	1	2	3	4	5
j) Olen lapselleni turvallinen aikuinen	1	2	3	4	5
k) Pystyn opettamaan lapselleni sellaisia arvoja ja tapoja, joita arvostan	1	2	3	4	5

l) Selvitän lapseni kanssa ristiriitatilanteet	1	2	3	4	5
m) Olen tasapuolinen lapsiani kohtaan	1	2	3	4	5

14. Kuinka usein kohtaat seuraavia tilanteita arjessa?	Lähes päivittäin	Melko usein	Melko harvoin	Hyvin harvoin	Ei koskaan
a) Lapseni uhmakkuus	1	2	3	4	5
b) Tottelemattomuus	1	2	3	4	5
c) Valehtelu	1	2	3	4	5
d) Sisarusten/kavereiden kiusaaminen	1	2	3	4	5
e) Toisten satuttaminen (esim. lyöminen)	1	2	3	4	5
f) Ylivilkkaus	1	2	3	4	5
g) Muuta, mitä?	1	2	3	4	5

15. Koetko keinottomuutta seuraavissa haastavissa tilanteissa?	Lähes päivittäin	Melko usein	Melko harvoin	Hyvin harvoin	Ei koskaan
a) Lapsen uhmakkuus	1	2	3	4	5
b) Tottelemattomuus	1	2	3	4	5
c) Valehtelu	1	2	3	4	5
d) Sisarusten/kavereiden kiusaaminen	1	2	3	4	5
e) Toisten satuttaminen (esim.lyöminen)	1	2	3	4	5
f) Ylivilkkaus	1	2	3	4	5
g) Muuta, mitä?	1	2	3	4	5

16. Minkälaisia sääntöjä perheessänne on?

17. Käytätkö perheessäsi seuraavia seuraamuksia, jos sääntöjä rikotaan?	Lähes päivittäin	Melko usein	Melko harvoin	Hyvin harvoin	Ei koskaan
a) Toruminen/kieltäminen	1	2	3	4	5
b) Jäähypenkki	1	2	3	4	5

